Л Б 10
1612

ПРІЯТЕЛЬ
СЕРБСКЕ
МЛАДЕЖИ.

Преводи и орігіналнa сочиненія

ТІМОѲЕА ИЛИЋА,
Намѣстника Протопр. Чанадскогъ, и
Пароха Санадскогъ.

Кньига друга.

У СЕГЕДИНУ, 1844.
Словима Іоанна Гринна, ц. кр. Типографа.

MILAN B. BREIER
LIBRAIRIE ANCIENNE et MODERNE
BELGRADE, S. H. S.

Б 10
1612

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В и. Бр. 1674

ПРІЯТЕЛЬ
СЕРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Преводи и оригіналнa сочиненія

ТІМОѲЕА ИЛІИЋА,

Намѣстника Протопр. Чанадскогъ, и Пароха Санадскогъ.

Поклон
ЈОВАНЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕКА
У БЕОГРАДУ

Кньига друга.

У СЕГЕДИНУ,
Писменима Іоана Гринна, ц. кр. Типографа
1843.

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

ВЫСОКОПРЕЧЕСТНѢЙШЕМЪ

ГОСПОДИНУ

САМУИЛУ

МАШИРЕВИЧУ

АРХІМАНДРІТУ БЕЗДИНСКОМЪ,
ЧЕСТНѢЙШЕГЪ КОНСІСТОРІУМА ТЕМИШ-
ВАРСКОГЪ И ВИШЕ С.Л. КОМИТАТА ПРИ-
СѢДАТЕЛЮ И ПР. И ПР.

изъ высокопочитанія

посвећуе

Издатель.

Высокопречестнѣйшій Госп. Архімандріте,
Господине Высокопочитаємый!

И срдцемъ и душомъ я ВАСЪ высокопочитуємъ за доброту, за благость, за смиреніе, за любезно са свакимъ обхожденіе ВАШЕ. О! да красне добродѣтельи, О! да скупоцѣна блага, съ коимъ ВАСЪ є свевышня десница обдарила. Примѣре правогъ човечества! я неимаюћи другогъ начина, коимъ бы ВАМЪ чувствованія срдца мога, кое за предназначене добродѣтельи ВАСЪ высокопочитуе, изліо: усуђуемъ се Высокопречестнѣйшемъ имену ВАШЕМЪ кньижицу ову мою посветити, — съ тимъ чувствованію срдца мога одлакшаваюћи, — да се зна одъ века до века, кадъ насъ вечь на овомь све-

ту небуде, да самь ВАСЪ и высокопочитовао, и любіо.

Пріимите дакле малый овай трудъ мой у благословена недра ВАША, проводите савъ драгоцѣный животъ ВАШЪ по предсказаныма природныма ВАМА добродѣтельима, и съ тимъ славите се и дичите; єръ то ВАМЪ є найвећа на овомъ свету слава и дыка, што ВАСЪ сви, кои ВАСЪ познаю, любе и высокопочитую. То намъ є оно благо, коє свакій човекъ треба да стече, а ВЫ сте га у роду своmъ стекли. Будите здрави, и живите намъ дуго, роду своmъ и православной светой цркви нашой на славу, а своима на дику.

Прочемъ оданъ благонаклоности ВАШОЙ съ высокимъ почитаніємъ єсамь у Санади 16 Јануаріа 1842 лѣта.

Высокой Пречестности ВАШОЙ

покорнѣйшій слуга
ТІМОѲЕЙ ИЛИЋЬ,
Намѣст. Протопр. Чанад.
и Пар. Санадскій.

ФЕВРУАРІЙ.

Ивай є месецъ, као и Јануарій и сви слѣдујући име своє одъ Латіна добіо, и то управо одъ речи Februa, коя очистителну или умилостивителну ватру означава, съ коіомъ су Римљани свагда овогъ месеца за дванајсть дана за умерше, Богове своє умилостивлявали.

У овомъ месецу земля є іоштъ свуда снегомъ покрывена, но дани починю примѣтително дужи бывати, сунце у подне, ако само ветра нема, већь топліе зраке на насъ просипа, и снегъ на зданіяма снагу свою губи т. є. топи се, и у тысућама капльица съ кровова спада, коє се ноћу смрзаваю, и кристаловидне ледене висеће по зданіяма тако назване клице причињаваю. Деца су овогъ месеца врло радостна, и у срдцама

ньинимъ нова храбрость и нова радость оживи. „Є ли сладкій Отацъ,“ питаю садъ деца, „зима неће іоштъ дуго траяти? Скоро ће намъ роде и ласте долетити. Скоро ће намъ сасе и шукундеде по башчама и ливадама цветати?“ — Снегъ се овогъ месеца посведневно умалява. Често се на западу црни облацы подижу, и топліє ноћи причиняваю. Ветрови топліи дуваю. Киша у потоке и рѣке съ отоплѣнимъ снегомъ заєдно сливена брегове прелива и млоге намъ штете прави. Ледъ креће се, и оку намъ величествено увеселеніе дає; но кадкадъ и найужаснія опустошенія твори намъ. Последньи дани овогъ месеца пріятніи бываю, и више пута снегу и леду ни гласа ни трага нема, осимъ само на врло высокимъ планинама. Сунце є већь топліє, и време са свимъ пріятно укаже намъ се. Роде и ласте већь долећу, любичице по шумама, сасе и шукундеде по горама и полянама цветаю, шева се у висъ диже, и певанѣмъ своимъ слави Создателя света, и усамлѣный у шумы косъ съ умилнимъ своимъ звиждуканѣмъ на свемогућство Творца опоминѣ насъ: єднимъ словомъ, съ концемъ месеца овогъ, цела се природа као изъ каквогъ дубокогъ сна пробуди, и новый видъ на себе узме.

ЂУКА У РУЧНОЙ СТОЛИЦЫ.

Ђука є млого деце имао, и све ій є безъ разлике єднако любіо, и у томъ є найвећу свою радость налазіо, кадъ се у часе одмора съ ньима забавляти могао. Ови су кодъ нѣга были вечерньи часи, Неделѣ и Праздницы. Тада є онъ обично у свою ручну столицу седао, и сву свою децу предъ себе дозивао. Съ већима се разговарао о стварма, коє су они тогъ дана видили, слушали, примѣтили и искусили, а найвише шта су урадили, и съ кимъ су се састали. Прегледао имъ є прописе и рачуне, и друге послове, коє су они тога дана израдили. После ил' имъ є рачуне задавао, или су му редомъ што изъ полезны кньига читали, о прочитаномъ разсуждавали, или имъ є знатанъ какавъ догађай казивао, или правила доброгъ животаy срдца уливао. Јоштъ имъ є и свака зла дѣла и погрешке людске представляо,

и световао ій є и учіо, да зрело мислити и разсуждавати уче, и у добры дѣли да се утврде. Начиномъ овимъ деца нѣгова разумни, полезни и богобоязливи люди постану, и у целомъ своме животу вечернѣ часе, и ручну свога отца столицу споминяти непрестану.

У красне ове вечернѣ часе, каква є нравоученія и приповедке ђука, добрый овай отацъ, любезной децы своіой приповедао и казивао, я ћу вама любезна младежи! ево овде неколико ставити.

РОДИТЕЛЋ ТРЕБА ДА ПОЧИТУЕМО.

Преко наши сладки Родителя Богъ є нама животъ поклоніо, и они су, докъ смо мы іошть мали были, и сами себи помагати могли нисмо, насъ ранили и неговали. Они су намъ куповали альинице, и све, штогодъ намъ є за препитаніе нуждно было. Они се и садъ о нама брину, у школу насъ шилю, на свако добро уче насъ, и наставляю да добри, честни, разумни, обществу полезни и срећни люди постанемо. За све ово, и при самой строгости ньиной, треба да ій почитуемо, слушамо, у старости обдржавамо, благодарни да имъ будемо, и осимъ свега овогъ, Богу за ньи да се молимо, да ій Богъ за премлоге труде ньине благослови, обрадуе, да ій дуго поживи и награди. Свемогућій Боже! (овако треба често да говоримо,) награди ты добре наше родителе, за сва ньина превелика и млога добротвор-

ства, коя намъ они свакій данъ указую, и упути насъ, како бы ій почитовати, и како бы имъ за премлога добротворства благодарни быти могли. — Кои овако спроћу свои родителя чувствуе, томъ заиста добро быти мора. То намъ примери добре деце осведочаваю, а то и самъ Богъ доброй и послушной децы обећава говорећи: Поштуй отца твога и матерь твою, да ти добро буде, и да дуголѣтанъ будешъ на земльи.

РОДИТЕЛЉ ТРЕБА ДА СЛУШАМО.

Светозаръ и Алекса, браћа, єдно вече замоле отца, да имъ допусти, да се у башчи сиграю. „Можете,“ рекне имъ отацъ, „но само се у башчи сиграйте, и никудъ наполѣ неизилазите.“ Они у найвећой радости у башчу отрче, и ту су се неко време сиграли. Єданпутъ Светозаръ опази, да се нека мала врата на страны башче налазе и да су садъ отворена, и почне млађегъ брата молити, да съ ньимъ изъ башче изиђе. „А знашъ ли, како намъ є строго отацъ заповедіо, да изъ башче никудъ неизилазимо,“ — одговори млађій братъ, „О!“ рекне Светозаръ, „та съ тимъ намъ є само заповедіо, да крозъ велика врата на великій друмъ неизилазимо, а крозъ ова мала, ако мало у ову прекрасну шумицу и изиђемо, неће намъ ништа быти. Та оди овамо Алекса, гледай само како є овде лепо.“ И кадъ ово

изговори, обоица изъ башче изиђу. За єдно су они крозъ шуму овамо и онамо трчали, и то све єднако, докъ се ніє већь смркавати почело. Садъ бы се они са свимъ срдцемъ у башчу вратили, но нису пута знали, єр' су были у шумы заишли: и зато почну плакати, и изъ свегъ грла жалостно викати. На срећу ньину чує ій отацъ, оде за ньима, и нађе ій. „Видите," рекне имъ онъ, тако пролазе они, кои свое старіє неслушаю. Я самь добро знао, да ћете вы, ако изъ башче изиђете, заићи и изгубити се; зато самь вамъ и казао, да се само у башчи сиграте. Одъ садъ вамъ се више ни у башчи ніє слободно сиграти, єр' я бы се свагда бояти морао, да ћете опетъ наполђ изићи и изгубити се." — И одъ тогъ дана, децы овой ніє више слободно было ни у башчи сиграти се, ако само когодь на ньи пазіо ніє, кое се врло редко догађало. О! млого су пута они после међу собомъ уздишући говорили: да само непослушни были нисмо.

ТРИ ЗЛАТНЕ РЫБИЦЕ.

Єданъ човекъ имао є єданпутъ три златне рыбице, врло лепе рыбице, и у єдной чистой малой барицы држао ій є, и врло є велику радость у ньима налазио. Млого є пути онъ на брегу седіо, лебацъ мрвіо и у воду бацао имъ, и лепе ове мале рыбице долазиле су къ нѣму и сладко су єле. Приликомъ овомъ свагда имъ є онъ казивао: „Рыбице! златне моє рыбице, ако сте раде срећне да будете, то ово двое наблюдавати морате; прво нигда крозъ гвоздену решетку у велику бару неодлазите, а друго, кадъ я кодъ васъ нисамь, нигда по води озго непливайте.“ — Но рибице ово разумеле нису, и онъ ій дакле овако извѣстити желяше. Онъ отиде къ гвозденой решетки, и како се коя рыбица къ той приближи, онъ палицомъ по води удари, та се уплащи и побегне. Исто є тако радио, кадъ су оне и на воду горе дизале се. Садъ су ме безъ сумнѣ разумеле, мысляше онъ у себи и оде. Три ове златне рыбице после тога састану се и почну о томъ размишлявати, зашто имъ овай добаръ човекъ крозъ решетку у велику бару и озго по воды пливати забранюе. „Та онъ и самъ тамо горе

по земльи ода," рекне єдна, „а зашто мы мало озго надъ водомъ пливале не бы? — „И зашто бы мы свагда овако у затвору живити морале?" рекне друга, „и шта бы намъ шкодило, кадъ бы и у велику бару кадкадъ упливале?" — „На сваки начинъ," рекне опетъ прва, „онъ є зао човекъ, и насъ вальда немилуе, кадъ намъ никакве радости уживати недозволява." — „Я га слушати нећу," настави друга, „я мога ради увеселенія, идемъ одма у велику бару." — А я ћу се опетъ," викне прва, „дићи горе на воду, и са светлосћу сунчаномъ наслаждаваћу се." — Трећа є само рыбица послушна была, и овако судила є: „Добаръ овай човекъ морао є то изъ какви паметни узрока нама забранити. Да онъ насъ немилуе, и да нежели да мы радостне и веселе будемо, то ніе истина; єр' небы насъ онда тако често надгледао, небы намъ лебацъ мрвіо, нити бы се радовао кадъ се мы о мрвице отимамо? Ніе! о! заиста ніе онъ пакостанъ и злобанъ човекъ, я ћу све радити, што годь онъ жели и желіо буде, ма шта то было." — Добра ова и послушна рыбица остане на дну барице, а оне две онако ураде, као што су мало пре говориле. Єдна уплива крозъ гвоздену решетку у велику бару, а друга дигне се горе на воду и на светлости сунчаной сиграти почне се. Обадве ове, радости оваке уживаюћи трећой пркосиле су, и ругале су іой се, што она никакве радости неужива. Но яо жалости! шта се догоди? Текъ што

прва у велику бару уплива, грдна єдна штучерина устрели се на ню и прогута є, а друга надъ водомъ сиграюћи се буде рана некой прождрльивой птицы. Сама самцыта трећа, послушна она и паметна рыбица у животу заостане. Добрый овай човекъ послушности нћной врло обрадуе се. Сваки є данъ къ ньой долазио, леба іой доносіо и дробіо, и лепо є раніо, и овой покорной рыбицы врло є добро было, и она є іошъ дуго после нћни другарица живила.

З О В А.

Милошъ се врло радо на дрва пеняо. Гдигођь є какве лћстве наслонћне опазио, устрчавао є на ньи, и нигда гледао ніе, стое ли оне тврдо, и єсу ли добро наслонћне. И више є пути падао, но онъ зато ништа маріо ніе. Онъ є єданпутъ съ отцемъ по башчи ишао, и кадъ на краю башче єдну зову опази, овако своме отцу рекне: „Я бы на ово красно расцветано дрво желіо єданпутъ попети се.“ — „Не сыне,“ рекне му отацъ, „то немой радити, овака дрва врло су слаба и лако се ломе, може се какогодь подъ тобомъ сломити, и ты съ нћга спасти и осакатити се.“ — Но Милошъ то

слушао ніе, и єданпутъ кадъ му отца кодъ куће небуде, онъ оде у башчу, и попне се на зову. И као што му є отацъ предсказао, тако се съ ньимъ и догоди. Дрво се подъ ньимъ сломіе, онъ падне, и руку угане, и велике муке претрпи, докъ му опетъ рука са свимъ излечи се.

За мушку є децу врло добро, ако се она на дрва пеняти уче, єр' съ тимъ оснажаваю; но како имъ то радити треба? кога треба да питаю, како имъ на дрва пеняти се ваља? и Милошъ у чему є сгрешио? Кажи ми любезна младежи.

СЪ БРАЋОМЪ И ДРУГОВИ ТРЕБА СЕ СЛАГАТИ.

Гавра, свагда се съ браћомъ и другови свои свађао. Єлица, мала сестрица нѣгова, ако є случайно и неотице само и у найманю какву нѣгову стварь додирнула, то є онъ ню псовао, а више пути и тукао. Ако є онъ ню у школу, или изъ школе кући водио, свагда є грдио, или зато што врло споро, или пакъ зато што врло брзо иде, и често є бедну ову девойчицу немилице за собомъ вукао, ако она съ ньимъ успоредъ ићи ніе могла. Ако є она ма на комъ месту предъ кућомъ

седила, онъ є ню ћушао и овако говоріо іой: „Бежи съ тогъ места, я оћу ту да седимъ!“ — И ако она добровольно отишла ніе, то онъ є ню и силомъ отерао. Зато найпосле никакво дете предъ злоћудимъ Гавромъ седити ніе смело. И шта више, онъ у свою тѣлесну снагу особито уздаюћи се, у томъ є себи као неку славу налазио, кадъ є кое дете увредити могао. Найвише є бедну малу и безснажну дечицу, коя се одбранити нису могла, задиркивао. Непрестано ругао се ньима, и злоћудство ово нѣгово нигда края имало ніе. Іошъ є и по сокацы са свакимъ спрезао. Но будући, да є често на яче одъ себе наилазио, и да є више пути истученъ быо, зато су му свагда образи изгребени были, и єданпутъ тако страшно у главу ударенъ буде, да є више неделя болѣтицу трпити, и белегу за целогъ своегъ живота носити морао. Но Гавра, ни съ овимъ несрећнимъ случаемъ непоправи се, но іошъ већма развратн се и подивячи. Єръ кадъ нарасти и оснажи, онъ у єдной кавги єдногъ младића єданпутъ тако удари, да є овай одъ ударца тогъ после неколико сати умрети морао. Несрећни Гавра, морао є, као убица, све готово заоставше іошъ време живота свога у мрачной тавницы провести. — Ово є неслоге, злоћудства, кавге, и боя, слѣдство.

Єданпутъ, єдно овако дете, кое се съ браћомъ и другови свои ніе слагати могло, Милица, маня нѣгова одъ осамъ година се-

стрица, врло лепимъ начиномъ осрамоти. Ова у єдно єсенѣ ютро изиђе єданпутъ предъ куйнска врата, и сву по авліи — улицы — разштркану живину вабити почне. На нѣнъ познати гласъ, долете у єданпутъ кокошке, голубови, ћурке, гуске и патке, и почну зрна она купити, коя имъ є она изъ благодѣтелне руке свое бацала. Но међу овомъ живиномъ была су и два немирна и пакостна копуна, кои су єданъ другогъ непрестано тукли, и съ тимъ свой другой живины у куплѣню просути зрна препону творили. Милица се на то разсрди, и кавгаджіе ове сь просуте ране отера, и тако они ни єдногъ зрна недобію. Къ Милицы некако и злоћуди Петаръ (єр' су га сви тако звали) доће, и рекне іой: „А зашто си те копунове съ ране ове отерала?“ — „Зато“ — одговори му Милица, „што се съ дружствомъ неће да слажу.“ — На речи ове нѣне Петаръ се зарумени, разумеваюћи, шта му є съ тимъ сестра казати тела. „А што си се ты тако заруменіо?“ — запыта га мала Милица, — „мал' да не зато, што се и ты съ браћомъ и дружствомъ нећешъ де слажешъ, и што те нашъ сладкій отацъ често изъ нашегъ дружства зато истеруе?“ Садъ се Петаръ іошъ већма него пре зарумени, и са сагнутомъ главомъ одъ сестре свое удали се. Но одъ часа овогъ почне се съ браћомъ и другови болѣ слагати.

ТОРОКУША ДЕВОЙКА.

Єгда бы другачіе врло добра девойка была, да єдну велику погрешку у себи имала ніе, коя є ньой млого зла, и млого срамоте причинила, а то є было тороканѣ. Ништа она оћутати ніе могла, но све гдигодь є што чула, или научила, све є то одма другима казивала. Она є знала све, што годь се у сосѣдству ради, єр' свагда є, или подъ туђи прозори, или предъ туђи врати седила, или є за людма, кои су се по сокацы разговарали, ишла, и разговоре ньине слушала, и кадгодь се съ коіомъ другарицомъ састала, свагда іой є што ново, о сосѣди, родительи свои, браћи, сестрама, или о другима другарицама казати знала. Исторокала є и то све, штогодь се у школи догодилo, и ако є кое дете казнѣно было, то є одма полакъ села знало, єр' є она то свакомъ казивала, и по обичаю нѣномъ, іошъ и додала є штогодь къ томъ — тако, да є свака новина у усты нѣни свагда већа и гаднія была, него што є у самой ствари. И зато све другарице нѣне на ню омрзну, и одъ нѣ укланяти се почну. Ово ньой тешко буде, но она се опетъ непоправи. Кадъ већь одрасти и велика буде, морала є она у ту-

ћима кућама служити; єр' су нѣни родительи врло сиромаси были. Съ почетка, за кратко време, сваки є съ ньомъ задоволянъ бывао, єр' она є вредна, чиста и уредна девойчица была, но после краткогъ времена, сваки є на ню сбогъ тороканя нѣногъ омразіо, тако, да су сви они, кои су девойку за службу тражили, свагда нѣ клонили се. Овако є съ ньомъ кодъ сви нѣни господара бывало, и найпосле она у тако ружанъ гласъ дође, да є нико већь више сбогъ тороканя нѣногъ у свою кућу пріимити несмеде. Она се нигда удала ніе, єр' є нико за жену узети несмеде, и до смрти свое патила се надницомъ себе ранећи.

НЕСРЕЋАНЪ ЧОВЕКЪ НЕМОРА БЫТИ НЕВАЉО.

Іисусъ Христосъ, єданпутъ съ ученицы свои путујући, сретне єдногъ одъ рођеня слепогъ човека. Ученицы нѣгови запытаю га; є ли овай човекъ за свое, или за свои родителя грее слепъ рођенъ. Іисусъ имъ одговори: Да и онъ, и родительи нѣгови грешни нису, но да се онъ зато слепъ родіо, да се Богъ о нѣму прослави. И кадъ ово рекне, излечи одъ рођеня слепогъ човека.

Любезна Младежи: кадъ и вы каквогъ човека у великой каквой несрећи, или съ особити недостатцы рођена видите, немойте одма мислити, да є онъ што сгрешити морао, и да є зато тако несрећанъ и сакатъ, но (ако вамъ є само можно) помозите му. Єр' често найпоштеніи и найбольи люди млого на овомъ свету страдаю. Неки су люди врло сиромаси, но млого су милостивіи одъ богати. Млоги у тешкой больи леже и страдаю, но млого више милостыня одъ здрави издаю. Млого пути вредногъ и богобоязливогъ човека усеве и віограде туча потуче, а безбожника и леныштине остану у миру. Но доћиће єданпутъ данъ онай, у комъ ће Богъ свакомъ по правды судити, и свакогъ по нѣговой заслуги или наградити, или казнити. Зато догодь тай данъ недоће, ніе намъ свободно никогъ одъ ближньи наши осуждавати.

НЕСТАШНА ДЕЦА.

Романъ и Глиша были су врло неваляла дечурліа у Бочарской школы. Ньини родительи врло су іи немарльиво воспытавали, и зато дечурліа ова найвећу су радость у томъ налазили, кадъ су какво зло потайно

урадили, или што покварили. У школы су они свакояке знаке на скаміяма, кадъ ій нико видіо ніе, писали и изрезивали, и свагда су се о томъ пекли, како ћеду кньиге и прописе друге деце съ мастиломъ измрляти, перя имъ изкречити, и ствари имъ посакрывати. По сокацы тако су исто радили. Ако су се у вече на сокаку сиграли, лупали су прозоре, и страногъ — кои є ньи случайно за путъ, или чію кућу запытао, — свагда су зло упућували; кадъ су покрай кое куће прошли (особито у вече), лупали су съ велики штапови у затворене капке, и люде су плашили. Но найпосле срамномъ овомъ ньиномъ несташлуку уђе се у трагъ, и они одавна заслужену каштигу пріиме. Єданъ човекъ — кога су они съ лупанѣмъ у капакъ више пути уплашили; — повреба ій неколико вечери, и найпосле у овомъ невaляломъ упражньиваню ньиномъ увати іи. Они буду суду предати, и другима за примѣръ явно, и строго казнѣни. — Ево любезна младежи! како несташна деца пролазе.

СОЖАЛЬИВАНѢ.

Самуилъ и Андріа у лютой єдной зимы пођу пешке у полѣ. На великомъ друму наиђу

на єдногъ човека, кои є на снегу лежао и спавао. Самуилъ га є жаліо, и судећи, да се овай ту лако смрзнути може, приближи му се, и почне га будити. Но бадава є онъ нѣга дрмао, овай се никако небуди. „Мож' га дрмати догодь оћешъ, (рекне Андріа смешећи се), онъ ти се скоро пробудити неће, зар' невидишъ, да є піянъ, нека га, некъ лежи нитковъ ту, айде да идемо, мени є зима.“ — „Я нећу ићи (одговори Самуилъ) я га немогу оставити. Я га сожалуемъ. Онъ се лако на овако лютой зимы смрзмути може. Онъ є човекъ, ако є и піянъ, и садъ као човекъ найвећу другогъ човека помоћь потребуе. Я ћу све радити, штогодь ми у станю буде, да му животъ сачувамъ.“ — „А ты ради што ти драго, и шта оћешъ, (викне Андріа срдећи се), я нећу више овде стаяти и дрктати,“ — и съ тимъ оде далѣ. Садъ Самуилъ бедногъ овогъ піяногъ човека штогодь є брже могао, у снегъ затрпа, єр' є онъ чуо, да се у снегъ затрпани човекъ смрзнути неможе, и у найближе село по кола потрчи. Но на срећу нѣгову єдногъ човеколюбивогъ земледѣлца сретне, и съ помоћу овогъ непозната полакъ мртва човека у животъ поврати, и после млого радостніи кући оде. — Шта судите о Самуилу, шта ли о Андріи? Когъ примѣръ за огледало себи избрати желите?

РАДОСТЬ У ДОБРОТВОРСТВУ.

Єдна сирота стара жена зими, дрктаюћи, и посртаюћи, ишла є одъ куће до куће милостыню просећи. На ню текъ гледаюћи, каква туга на ньой виђаше се, свако є човеческо срдце о судбины нѣной скрушити се морало. Но єдна накићена снашица, одъ кое є бедна ова милостыню заискала, тако є немилостива была, да є ню съ грдньомъ са свои врата отерала. Єдно дете, кое є у слабачкимъ альиницама обучено было, све є то видило, и одма є о овой бедной просіякиньи сожалѣвало. Шаптаюћи рекне поредъ себе стоећой сестры: „Я ћу овой сиротой жены штогодь уделити.“ Сестра є вртила главомъ, и тела га є одъ намере одвратити. Но онъ брзо єдну крайцару изъ своґъ джепа извади, къ сиротой жены отрчи, и у руку стисне іой. Вальда є то башъ она крайцара была, што є одъ кума о Божићу, кадъ га є полазіо, добіо. Єданъ са стране господаръ, кои є све ово гледао и добро видіо, зовне къ себи ово дете. И оно доће. Невина црвень зажари се на честни образчићи нѣгови, кое є мало на страну одъ лица непознатоґъ тоґъ господара окренуо. Господаръ овай любезно къ нѣму проговори, и

рекне: „Братацъ! што ми управо у очи негледишъ?“ — „О! мени є врло срамота, што . . . . . !“ — „А зашто ти є срамота братацъ? Та ниси ли ты садъ врло добро и похвално дѣло учиніо? А за добра наша дѣла нигда намъ се стыдити нетреба. Но кажи ми право, колико си той сиротой жены дао? — „Само єдну крайцару, но више нисамь ни имао.“ — Но добро є, сыне, овака дѣла угодна су и Богу и людма. Ево дакле я садъ теби твою крайцару наплаћуемъ.“ — Съ тимъ речма господаръ овай шесть крайцара пружи детету, кое оно съ почетка нипошто пріимити нетеде. Найпосле, по дугомъ нуђеню пріими онъ, съ найвећомъ стыдльивосћу захвали му, и отрчи. Господаръ овай гледао є за ньимъ съ найвећомъ срдца радосћу, и желіо є да Богъ ово добро дете благослови. Но како се онъ садъ опетъ зачуди, кадъ види, да дете то садъ опетъ къ той истой сиротицы отрчи, и іошъ и ови шесть крайцара у руку стисне іой. Јошъ є онъ быо радъ єданпутъ съ овимъ дететомъ разговарати се, и викао є за ньимъ, но бадава. Єр’ дете то тако брзо побегне, као да є какво зло, или какву штету учинило было, и ніе се за свое добротворство ни омиловати ни похвалити дало.

Добро творити, то є врло лепо, похвално, богоугодно и благословено дѣло. Но ако си комъ добро какво учиніо, то заборави, и у твою кньигу рачуна то неуписуй. То є кодъ милостивогъ Бога већь у некой другой кньиги

записано, и награда те зато очекуе. А и осимъ тога, кадъ добро какво учинишъ, онда ћешъ найслађе спавати.

Но изъ казаногъ овогъ примѣра научимо iошъ штогодь и о стыду. То є права истина, да на целомъ свету нема лепше бое, одъ бое стидльивости, т. є. кадъ се човекъ добро радећи зарумени; то е боя добродѣтельи, но млоги люди тога се стыде, одъ шта имъ се небы требало стыдити, као и то наше мало више споменуто добро дете. Iгнятъ се и одъ тогъ нестыди, одъ чега бы се башъ управо стыдити морао. — И стыдъ нема свагди свое место. Забележи, или назначи дакле себи любезный младићу, да се човекъ само тога стыдити мора, што є зло, а што є добро и паметно, тога се нигда стыдити нетреба. Кадъ бы теби то н. п. когодь у главу уселити тео, да си ты велики, и да є теби већь срамота у школу или на какавъ занатъ ићи и учити се, то немой га нимало слушати, и учи што незнашъ, и што желишъ знати, и што ти треба знати, ма колики да си; єр' учити се ніе срамота, него є срамота кадъ ништа незнашъ. Или, ако бы одъ кога чуо, да є онда срамота у цркву отићи, кадъ знашъ, да ћеду те тамо као младоженю изявити; ни тога слушати немой, но иди у цркву и Богу се моли. Тако исто немой се ни вере твое стыдити, нити каквогъ твогъ тѣлесногъ недостатка, (ако само тай самъ себи причиніо ниси), нити твогъ сиромашства, нити станя, — ма да си

најманьи и најсиромашніи. Исто тако честни заниманія и честни послова нетреба паметанъ човекъ да се стыди, и нетреба ни одъ сиромашніи сродника стыдити се. Далѣ ако си у чему годь сгрешіо, то грей твой открыти, и поправити се ніе срамота, но у грею своме свагда заостати, неизбегавати га, и непоправити се, то є заиста срамота. Ако по вольи Божіой твой животъ проводишъ, ако си честанъ и трудолюбивъ, ако сваке неделѣ у цркву идешъ, ако се Богу са свимъ срдцемъ молишъ, ако све оне свете истине, кое си одъ твогъ Душепопечителя и Учителя чуо и научіо, тврдо веруешъ, или, ако у оскудно време живећи себе спроћу потреба твои уредишъ, склонѣно живишъ, на славу свеца и даћа млого нетрошишъ, о женидби незадужуешъ се, све ово, (ако бы и цео светъ на тебе прстомъ указивао, ніе срамота; єр' є све добро и паметно рађено и урађено. Ніе срамота изъ дружства и на свою єстествену нужду изићи, зато свагда у такомъ случаю изъ школе и изъ цркве изићи, и одъ астала устани; єръ ако тако неучинишъ, можешъ лако проћи, као онай знаменити астрономъ Тухо де Брахе што є прошао. Овай єданпутъ кодъ велике господе на ручку бывшій, стыдіо се одъ астала устати, уздржавао є у себи мокраћу, бешика му пукне, и ту у томъ магновенію умре. Најпосле и зато се нетреба стыдити, ако си већь временита девойка или жена.

На противъ, ако си што зло урадіо, или што соблазнително, непристойно, мисліо и говоріо, тога се стыди, и найпре предъ Богомъ, после предъ самимъ собомъ, а найпосле предъ свима людма, и одъ тога уздржавай се. Кадъ бы се дакле по правды стыдіо, што бы те за зла дѣла казнили; то стыди се найпре злы дѣла, клони ій се и немой ій творити, и тако нигда казнѣнъ быти нећешъ. Кадъ бы се стыдіо, што бы сбогъ піянства у одиркама ишао, то напредъ стыди се піянства; немой се опіяти, и твою сиротыню за пиће издавати. Єдномъ речію живимо свагда благообразно, свагда тако говоримо, као да бы насъ самъ Богъ слушао, свагда тако радимо, као да бы очи целогъ света на насъ гледале. Благообразно особито треба свако да є дете, младиħь и девойка; єр' имъ ово на велику честь служи. Но и у последнѣ године живота нашега, осећанѣ стыда у нама сачувати дужни смо. Єр' кои єданпутъ то изгуби, тай є већь на свако зло справлѣнъ. И нема веће на човеку ляге, него кадъ се о комъ овако рећи може! „Тай нема образа. — Тай незна, што є срамота.“ —

ПУШКА НІЕ ЗА СВАКОГЪ.

Изобретеніе барута и пуцаюћи орудія, у содружеству людій на велику є ползу обраћено. Ср' одъ како су ова изобретена, (одъ 15-тогъ столѣтія) ратови съ маньимъ крвопроливанѣмъ бываю; ловъ, истребльиванѣ прождрльиви животыня, и одбрана противъ пустаія и злочинаца олакшала се, рудокопнѣ, и други тешки послови — около кои камените стѣне, или камените зыдине развальивати треба — съ млого маньимъ трудомъ и краћимъ временемъ свршаваю се. Пуцаюћа орудія данашньимъ даномъ већь су млогостручна. Има пиштоля и пушака одъ єдне, две и више цеви, има кратки и дугачки, водени, воздушни и ватрени пушака, има мали и велики топова, и. т. д. сва се ова у царскомъ оружіехранилищу видити могу. Пуцаюћа орудія познавати, съ ньима радити, и такова употреблявати, посао є войника и ловаца. Но така држати и носити, свакомъ човеку и недозволява се. О стварма овима єданпутъ за свагда памтити треба, и то нигда незаборавляти, да къ пушкама и баруту съ найвећомъ пазньомъ додиркивати се морамо. Другачіе деца, и младићи,

кои съ овима стварма поступати незнаду, нигда небы требало да ій се додирну, и ако бы се и то кадъ догодило, то само предъ такимъ людма треба да буде, кои се у стварма овима разумеваю. Често и найискусніи ловцы съ овакима оружіяма и себи и другима найвећу несрећу причињаваю, а колико већу они, кои се у тима неразумеваю. Жалостни таки примѣра неизброено млого имамо; измећу кои нека буде доста неколико само овде назначити.

1. Унукъ єдногъ у Ерделю ловца, — єданъ красанъ и паметанъ младићь, — године 1812, съ другимъ некимъ младићемъ, наймиліимъ своимъ другомъ, у ловъ изыће. Ово се у єдно єсенѣ вече у сумрачакъ догодило. Они обоица, надалеко єданъ одъ другога, подъ єдно брдашце, у заседе поседаю. Младићь овай хотећи променути место, и полагано сагнутъ далѣ поће; — унукъ ловца опазивши га, помисли, да є каква дивія зверыня, узме га на нишанъ, одапне пушку, и несрећногъ младића — у истомъ магновенію, у комъ се овай исправити теде — у главу сгоди, тако да овай ту на месту мртавъ остане.

2. Єдномъ Липчанину године 1812. у месецу Августу неки сродникъ са свимъ готово нову и врло лепу пушку на оставу преда. Човека овогъ жена башъ онда у собу корачи, носећи у наручію своме свое мало сисаюће дете, кадъ іой є мужъ у пушку завиривао. Изъ луде шале — забаве? —

човекъ овай на дете свое управи пушку, одапне є, пушка плане, но непукне; ово є доста велики знакъ быо, да є пушка пуна. Но бадава! Дете на то у материни руку почне скакутати и смеяти се, отацъ на ново пушку навуче, — негледавшій ни садъ, є ли пушка пуна — на детенце управи, и опетъ одапне є: пушка пукне, єдно велико тане изъ нѣ излети, и бедномъ детету раме однесе, — кое други данъ у найвећимъ мукама умре. Како є несмисленогъ овогъ отца совѣсть гристи морала, што любезномъ детету овомъ смрть, тако ужасну и тако грозну смрть приузрокова.

3. Росіиска войска 1805. године, после битке пошавша натрагъ, кола єдна съ барутомъ, у найближемъ єдномъ селу остави. Гостилникъ боећи се непріятеля сакріе ова у своіой кући. На два месеца после, кадъ се непріятель изъ предѣла тогъ са свимъ очисти, барутъ се скине съ кола, и у єдну горню собу однесе. — Єдно вече гостилника сынъ у исту собу са свећомъ попнесе, и барутъ изъ кеса на асталъ изручивати почне. Но случайно, (незна се како) барутъ упали се. Горньи спратъ куће са ужаснимъ трескомъ у воздухъ дигне се, и у томъ бивше дете, са свимъ искидано, недалеко одъ куће падне мртво на землю. И долньи спратъ куће страшно се затресе, и зидови пуцати почну, и сви у кући бывшій морали су наполѣ побећи. Но на срећу никога између ньи срушиванѣ ове куће ранило и убило ніе.

4- У Санади пре 30. година младъ човекъ у єсень ожени се, и са своіомъ младомъ невестомъ у найвећемъ задовольству до Божића живіо є. На Божићь, кадъ изъ цркве съ ютреня кући доће, узме свою пушку, наслони є на асталъ, и око нѣ завиркивати почне. Пушка некако одапне се, и нѣгову младу невесту, кою є свекрова убрањивала, на месту убіе.

5. И опетъ у Санади, пре тры године, у време школскогъ одмора — вакаціе — тры Провізорова сына врло су радо у ловъ ишли. Єданпутъ у ловъ поћи отећи, напуне пушку, и почну се о ню отимати. Пушка некако одапне се, и наймлађемъ детету сачма дланъ пробіе. Оно буде принуђено целе године одъ школе изостати, и претрпившій велике муке, за целогъ живота жигъ одъ пушке носити. Бедни отацъ, колико є бриге и трошка имати морао, докъ га є опетъ здрава и за школу способна видіо?

6. У Шагу, єдно дете одъ дванайстъ година, такође у време школскогъ одмора, добіе одъ селскогъ ловца барута, и съ тимъ огнѣдишућу гору направити науми. Већъ є єдну часть барута у тесто обратіо быо, и на ледины, у єдну ископану яму земльомъ затрпао и набіо; заоставшій барутъ у папиръ замота, на землю бацы, поредъ нѣга клекне и ватру кресати почне. Єдна искрыца некако на барутъ скочи и упали га: кои се у єданпутъ у пламенъ створи, детету образъ тако опали, да му одма єдно око истече,

косу му на главы, и трепавице и обрве надъ очима опрльи, и сву му кожу съ образа тако слюшти, да є више неделя у кревету лежати, и страшне муке трпити морао.

Є ли совѣтно невештой децы пушку и барутъ у руке давати? Є ли паметно Шагскій овай ловацъ урадіо, што є несрећнѣмъ дѣтету томъ на исканѣ барута дао? Треба ли тако што искати, што намъ лако шкодити може? Кои бы желіо измећу насъ барутомъ сиграти се?

Шта си дакле изъ овій жалостни примѣра научіо? Съ ушима си слушао, съ очима си у кньиги наштампано гледао, съ устма си читао и изговарао, но съ памећу све то треба у будущемъ твомъ животу да употребишъ. Ако човекъ што добро чуе и види, то треба тога да се држи и тако да ради.

НИШТА НЕМОЖ' БЫТИ ТАЙНО, ДА НЕБУДЕ КАДГОДЬ ЯВНО.

У Моравіи у селу Вадны, єдна млада удовица уда се за єдногъ старогъ ковача — не толико изъ любови и склоности, колико да лакше живити може. Јошъ у првой брачной годины потайно є она съ некимъ младимъ ковачкимъ калфомъ — момкомъ —

забранѣну любовь проводила, и съ њимъ заедно ту ужасну намеру у себи заключила, да старца убію. Кадъ єдно вече ковачь віномъ, кое му є жена сувише доносила, опіе се, и дубоко заспи: калфа у собу уђе, и съ помоћу жене єданъ одъ подковице клинъ у майстора главу удари, одъ чега онъ у томъ часу умре. Оно мало крви, што є при удараню клина изъ главе истекло, лепо убришу, рану съ косомъ дебело затрпаю, и садъ дигну лелекъ и запевку, да имъ є майсторъ у шлогу умро. Жена претвараюћи се велику свою тугу и жалость показиваше, нико зло ни помисліо ніе, и мртвацъ у присутствію млого пратіоца честно саранѣнъ буде. После млого месецы калфа и удовица венчаду се, и у овомъ браку више су одъ двадесетъ година живили. Но право спокойство и праву радость нигда имати нису могли; єр' ій є гризеніе совѣсти непрестано на убиство опоминяло, но внѣшнѣ опетъ за дуго време нису узнемирени были.

Кадъ є већь тѣло убіеногъ сасвимъ иструло; гробаръ, на томъ истомъ месту, на комъ є ковачь саранѣнъ био, нову раку копаюћи, извади ту нашавше мртвачке кошчуре — и на другомъ месту, на комъ се обично и друге таке кости закопаваю, закопати теде. Случайно, томъ приликомъ, опази онъ некако клинъ у главы, у пра и пепо већь обраћена човека, и одма о томъ сумняти се почне, да є овай, чіе су ово кости, убиствомъ скончати се морао. Онъ ово све-

штенику яви, а овай опетъ мѣстнимъ поглаваромъ. Глава ова донесе се у судейски домъ, сви су є редомъ у руке узимали, и сви се у томъ согласе, да є овай, кои є кадгодь ову главу на рамены свои носіо, сбогъ тогъ клина умрети морао. Тражили су дакле садъ, чіе є тѣло на томъ месту саранѣно было. Свештеникъ є морао протоколъ мртваца предъ свима пременати и читати, сви околостоећи поглавари и старіи людіи разсуждавали су о овой ствари, и найпосле сви се у томъ увере, да є ковачь, кои є пре млого година умро, на томъ месту саранѣнъ. Садъ старіима и то у паметь доће, да є ковачица, іошъ за време мужевлѣва живота съ калфомъ потайно забранѣну любовь проводила, и почну єданъ другогъ полагано запытивати: „Да ніе какогодь садашньи, — покойногъ ковачице мужа убіо.“ — Обое дакле буду предъ судіе позвани, и о ствари овой испытивани. Брачни паръ овай ненадаюћи се овакомъ пытаню, сбуни се, и єдно другомъ у одговорима противсловили су. Найпосле закони испытъ учини се, они грей свой признаду, одаду се, да су они убице ковача, и по заслуги обое на смрть осуѣени буду.

Изъ овогъ ужасногъ догаѣая учимъ се, да се мени у целомъ будућемъ животу момъ, іошъ съ почетка младости мое, одъ свакогъ злогъ дѣла чувати треба. Єр' кадъ єданпутъ єдно зло учинимъ, то ћу лако и у друга већа зла дѣла упуштати се, и кадъ єданпутъ и най-

манѣ у чему мою свету дужность неиспунимъ и увредимъ, то ћу лако у свима моима дужностима небрежльивимъ, и найвећимъ злочинцемъ постати моћи. Но и то обећавамъ се, да одъ садъ нигда ни онда никакво зло учинити нећу, кадъ ме нико небы видити могао; ер' нема те тайне на овомъ свету, коя неће пре или после на светъ изићи. Но ако се греси мои предъ светомъ нигда и открыли небы, предъ Богомъ су заиста они свагда открывени были, и онъ бы ме за ньи по правды казніо. Зато я самь се свагда Бога бояо и боимъ, и свакогъ тайногъ злочинства чувао самь се и чувамъ.

СВАГДА БОГА ПРЕДЪ ОЧИМА ИМАЙ.

Другдашъ си самъ, и могао бы какво зло учинити, да те нико непримѣти и невиди. У време тако свагда помисли, да є Богъ свагди, и да све и види и чуе. Ако си у мраку, и на грей скланяшъ се, опомени се, да свевидећи Богъ и то види и зна, шта мы и у мраку радимо. Може се случити, да у млогима грешнима радостима участникъ быти можешъ — и да нигда зато одъ светскогъ судіе на одговоръ и каштигу

позванъ было нисиш; но и изъ тогъ шта ти слѣдовати може, помисли. Совѣсть ће те твоя мучити. Злочинства ће ти се у обичай обратити. Изъ єдногъ грея у други падаћешъ. У средъ греова твои могао бы умрети, и како тѣло тако и душу твою на векъ уштетіо бы.

ПСАЛОМЪ 12.

Докле ћешъ Ты Боже благи заборавлят' за мене?
Докле ћешъ Ты лице Твое отвраћати одъ мене?
Я болуемъ, я се мучимъ, я се гриземъ и патимъ,
Я за себе ништа незнамъ, докле ћу я быт' такимъ?

Докле ће ме данъ и ноћу совѣсть моя мучити?
Докле ће се о несрећи злотворъ мени ругати?
О! преблагій Создателю, Ты послушай слабъ гласъ мой.
Ты просвети очи мое, укрепи ми животъ мой.

Укрепи ме и научи Твою волю творити,
Я у Теби мой светъ гледимъ, и у Твоіой милости.
Погледай ме, послушай ме, о! преблаги Боже мой:
„Погледай га как' є пропо," да м' нерекне злотворъ мой.

На милость самь Твою свагда я надежду полаго,
У срдцу момъ и у души найвеће си Ты благо.
Ты ћешъ мени здравлѣ дати, одъ свакогъ ме зла спасти,
Я ћу Тебе Бога мога изъ свегъ срдца славити.

И ПСЕТУ ТРЕБА КАДКАДЪ КОМАДЪ ЛЕБА ДАТИ.

Георгій, стари вратаръ єдне богате породице у Вероны, већ одъ више година удовъ и безчаданъ, имао є єдно псето, кое є здраво миловао, и кое є Фідонъ звао. Фідонъ є быо нѣму найверніи пріятель, єр' онъ се никудъ одъ своегъ господара одмакао ніе, слушао га є съ приличномъ способносћу, и велику є радость господару своме у старости причињавао. Но Фідонъ є быо гаданъ,

дугачакъ, мршавъ. на єдно око ћоравъ, риђъ, и тако є свагда смрдіо, да га є сваки одъ себе отеривао. Но Георгій ніе ништа на нѣгову внѣшность гледао, свагда га є радо имао и миловао, и свою наклоность показивао му.

Домаћинъ куће ове имао є само єдногъ єдитогъ сына, именемъ Лудвика, младића одъ прилике око 15 година, красна, узрастомъ высока, особито жива и ватрена, и пуна душевни дарованія, кога є отацъ преко мере любіо.

Но при свима овима душевнима дарованіяма, съ коима се Лудвікъ украшавао, показивао є онъ особито строги свой карактеръ, и неку непріятну гордость спроћу подчинѣни, кое га є кодъ целе породице несноснимъ учинило: кромъ само отца, кои съ нѣжносћу заслепљенъ, погрешке ове примѣчавао и видіо ніе, кое су єдномъ мудромъ воспытанію врло противне, и собственой и туђой срећи лако шкодльиве быти могле. Изъ овогъ дакле ніе тешко себи представити, како є Лудвікъ Фідона предусретао. Нигда съ нѣговогъ астала Фідону ни найманьи комадићъ лебца баченъ быо ніе.

Младићь є овай до удивленія лепо играо, слагао є свой мелодіческій гласъ съ клавіромъ съ найвећомъ пріятносћу, имао є особиту страсть къ яшеню, утркиваню, и ексерціраню, и свуда є свагда први быо.

Єданпутъ уседне Лудвікъ на єдногъ брзогъ и бесногъ коня, кои іошъ нигда досадъ

никакавъ теретъ на свои леђи трпити тео ніе, и кои садъ, кадъ човека на свои леђи осети, почне се бацати и упропнице скакати, и што се често съ найбольи яшіоцы догађа, то се садъ и съ нашимъ Лудвікомъ догоди. Конь га са свои леђа сбацы, онъ лупи о єданъ каменъ, и ногу — — —

У првомъ томъ магновенію онъ є осетіо, да му є нога покварена и ранђна, но онъ предъ другима и невештъ о томъ чинећи се, опетъ на бесногъ тогъ коня скочи, съ тимъ храброств свою показати желећи.

Рана є была дубока и врло га є болела, и онъ опетъ зато ништа отцу своме казао ніе; єр' одъ єдногъ юначкогъ позорища, кое се у тай данъ представити имало, ни пошто изостати тео ніе.

Зло поступанђ умложавало є све већма и већма запальиванђ раздртогъ на ноги му меса, и болъ буде тако силанъ, да се онъ принуђенъ види у креветъ лећи.

Доће лѣкаръ, и каже, да се ова рана нинакои начинъ запуштати несме, и да се она текъ за дуго време, полагано, и то съ великомъ іошъ трпньомъ извидати може.

И заиста, нѣму є одъ дана на данъ све теже было, и онъ къ томе іошъ и люту грозницу добіе. А будући да є онъ садъ у своіой собы свагда усамлѣнъ быо, то почне о томъ разсуждавати и уверавати се, да су людма у нужды пріятельи нуждни, да є само срдце доброгъ свойства пріятелѣ себи стећи

кадро, безъ кои утѣхе савъ є животъ нашъ самоћи и вененю оставлѣнъ.

У своме томъ времену никога други нигда поодіо ніе, осимъ само нѣговъ отацъ; єр' сва челядь, кою є онъ съ непристойни свои поступцы често увређивао, ништа му више чинили нису, само што имъ є строга дужность налагала, и тако нико о нѣму свесрду бригу показывао ніе, коя у несрећи тугу врло олакшава.

При свемъ томъ ніе могао Георгій, кои є Лудвіка као дете на своима рукама носіо, и кога є као споменъ умерше свое госпоће и благодѣтельке любіо, нагону срдца противстати, да га непооди.

„Опростите ми милостиви господине!“ рекне Георгій, отвараюћи полагано собна врата, „опростите ми молимъ васъ, што самъ се я усудіо соучастіе мое вама о болести вашой показати. Како вамъ є данасъ?“ — „Ніе найболѣ, любезный Георгіе!“ одговори онъ са смиреніемъ, чему се старацъ овай особито дивіо, и опетъ настави: „Ты си први у целой породицы моіой, кои ми садъ чувствително твое сожаленіе о болести моіой показуешъ.“ — „Но милостиви Господине! сви у вашемъ присутствію стрепе, и я самъ, при свой моіой къ вама любови, єдва самъ се усудіо то садъ учинити.“

„Я све то знамъ,“ рекне Лудвікъ, „ты имашъ право, но я ћу све то у будуще поправити.“ — Милостиви господине!“ настави Георгій, „я да вамъ покажемъ, да за

васъ заборавіо нисамъ, и да се о вама бринемъ, дошао самь да вамъ кажемъ лекъ, съ коимъ ће се вама рана у кратко време извидати.“

„И ако вы мене поверенія вашегъ удостоите, то вамъ я добаръ стоимъ, да ћете вы за осамь дана, онако исто, као и пре што сте здрави были, сасвимъ здрави быти.“

„За осамь дана! є ли то могуће любезный Георгіе! Како бы я тебы обвезанъ быо, и каква бы велика благодарность моя быти морала.“ — „Лекъ є овай врло простъ и пробиточанъ“ привати речь Георгій, „я самь о томъ прошасте єсени на моіой руцы искуство учиніо.“

„Мой ми є Фідонъ рану лизао, коя у краткомъ времену зарасти и я оздравимъ. — Но я се плашимъ милостивый господине! да ћете вы за зло пріимити, ако — ако бедно ово животно! — кое є тако гадно, — вама неусте ту услугу учинити. Вы сте га често тукли! А и животна имаю добро памятствованіе, то вы знате.“

„Е добро,“ одговори Лудвікъ, „а ты гледай доведи га овамо, а я ћу се потрудити, да онъ будущимъ моимъ милованѣмъ заборави прошаста.“

Георгій наће свое псето на предсобни врати, кое є ту за ньимъ очекивало. На први у соби болнога позвати знакъ, почне оно репомъ вртити, потрчи у башчу, да се тамо сакріе, и за дуго своимъ господару ніе се покорити тело.

Најпосле силомъ га онъ узме, и къ кревету Лудвіка принесе, кои му рану свою покаже, и съ тысућу глађеня желю свою познати му да.

И тако бедно ово животно, злочинство съ добротворствомъ наплаћујући, — дрктајући, почне му рану лизати, коя спасителнимъ овимъ више пути споменутимъ средствомъ, пре осамь дана излечи се.

Случай овай у души младогъ Лудвіка издѣйствује срећну промену: и онъ види, да човекъ спроћу свакогъ човечески и пріятельски поступати мора; єр' често подъ најподліимъ изгледомъ најдрагоцѣнія свойства налазе се, и најзнатніе услуге одъ онога добіяю се, одъ кога се нигда надали нисмо.

ЗЛОЧИНЦА И ЛАДНА ВОДА ОПАРИ.

Сыне! што твоє ніе, у то недирай, єр' ако што туђе неправеднимъ начиномъ себи освоишъ, то те лако ожећи и опарити може, као што є срдце єданпутъ єдногъ детета опарило се и изгорело, коє є туђе ствари себи присвоявати, и на страну скланяти знало. Дете є ово све што годь є видило крало, ма да є то грей, и да зато туку и

вешаю, и да вечита ляга и жигъ на нѣму зато заостае. И за злочинство ово и съ ладномъ водомъ оно опари се! Ладна є ключалой место заступила. Єданпутъ дете ово украде два камечка незагашена креча, и подъ прснякъ — пруслукъ — свой сакріе ій. На то сретне єдногъ друга, кои є два коня у купатило водіо. Погледай садъ любезный сыне! садъ ћешъ видити, како ће Богъ овогъ малогъ крадљивца казнити. — И онъ уседне на другогъ коня, и као што су коньи найвећма могли къ купалишту отрче. Кадъ є конь пливао, онъ некако съ нѣга склизи, и добаръ є комадъ за коньма пливао; єр' є добро пливати знао. Но у єданпутъ викати поче: „Помозите за Бога люди! помозите, я изгоро! Но люди, кои су знали да онъ пливати зна, мислили су, да се онъ съ ньима руга, знаюћи добро да човекъ у ладной воды изгорети неможе. Крадљивацъ овай неколико пути загнюри се, и неколико пути опетъ изиђе на воду, єданпутъ съ главомъ, другипутъ съ ногама горе, а трећипутъ са свимъ — но утроба нѣгова, кою є горећи кречь искидао, пливала є покрай бездушногъ тѣла мало подалѣ. — — Пази сыне! што твоє ніе, у то нигда недирай; єр' Злочинца и ладна вода опари.

ПСАЛОМЪ 71.

Боже! цару и царевомъ сыну
Подай судъ твой и твою истину,
Да чуваю у народу правду,
Сиротыньи отцеви да буду.
Да предъ ньима прави узноси се
А злочинацъ одъ ньи да казни се.
Да истребе клевете по граду,
Райско време да врате народу.
Слабе свойски да защищаваю
Сиротыньи помоћи да даю;
Да невиногъ нико неузмути,
Нечестіе да строгъ законъ смути.
Ако цару и царевомъ сыну,
Боже! дашъ судъ и твою истину;
Лажи быти у народу неће,
Као сунце правда осіяће.
Миръ ће свагда цветат' међу людма,
Догодь землю облеће намъ луна.
Обвлада ће одъ мора до мора,
До край света, рѣка и сви гора.
Еѳіопляни предъ ньимъ ће се кланят',
Врази стопе нѣгове ће любит'.
Сви острови, съ цареви Ѳарсіински,
Сава, и сви Цареви Аравски,
Драгоцѣне донеће му даре,
Злато, сребро, скоте, и бисере.

Сви ће му се до землѣ кланяти,
Сви народи данъ ће му давати.
И сви други окрестни цареви
Кланяће се предъ ньимъ к'о робови.
Зато, што онъ сиротыню бедну
Безъ помоћи сваке утѣснену,
Одъ насилства ячи избавлява,
Што є штеди, душу іой спасава.
Што просећимъ онъ помоћи дае,
Што свой народъ мудро советуе;
Да неиште лихву неправедно,
Зато намъ є цара име честно.
Подъ нѣговимъ скиптромъ нигда неће
Кврца лит' се невиногъ на цвеће.
Неће быти гонѣнъ човекъ прави,
Но свудъ ће се цветъ блистат' по травы.
На вр' гора свудъ, к'о на Лівану,
Градъ, ливаду, и сваку поляну,
Све ће цвеће мирисаво красит'
Плодъ ће земни свудъ цветат' и растит'.
И пре него што се раћа сунце,
Чућешъ отца у гомилы деце,
Гди царево благосиля име;
Гди є народъ готовъ да погине,
За своґъ цара и за свога отца,
И за нѣга моли свога творца:
Благословенъ Господь Ісраилевъ
Благослови драгій животъ царевъ.
Име буди му благословено,
И подъ сунцемъ незаборавлѣно.
Любовь цара къ людма, любовь людій
Къ цару, свакомъ примѣръ буди буди.

БЛАГОСЛОВЪ.

У нашемъ селу, као што є єдна, Богъ да іой души опрости, добра майка своіой децы приповидала, живила є єдна сирота удовица, коя є петоро деце имала, и коя є тако сирота была, да є съ посломъ свои руку свою децу ранила. Съ почетка є ньой доста прилично посо ишао, и она є са свое мале земльице, свагда себи годишню рану прибавити, и сву свою домаћу нужду коекако крпачити могла. Но єдне године съ плодомъ іой ньивица омали, и єдна єдита крава, кою є она имала, цркне іой; и тако она у найвећу нужду дође, и ніе имала нити шта єсти, нити съ чимъ греяти се. У овакой сиротыньи ньой врло тешко буде, и зато она почне єданпутъ у себи говорити: „Просити одъ срамоте немогу, савъ трудъ и сва радня ништа ми непомажу, найболѣ бы за мене было, да ме милостиви Богъ пріими.“ И кадъ є она овако у жалости своіой забринѣна седила, зазвони у єданпутъ звоно, кое є люде у цркву на свету службу позивало, и гласъ овай ню сасвимъ протресе, єр’ она у себи помисли, да ће є тай скоро до гроба отпратити. На то кћи єдна нѣна у собу уђе и

рекне іой: „Мати! ено звони на службу, заръ ты данасъ нећешъ у цркву ићи?“ Добронравна ова девойчица зато є то матери своіой казала, што є она знала, да іой є мати сваке неделѣ и свакогъ праздника у цркву ишла, и да є свагда радостнія изъ цркве кући враћала се, него ли што є тамо одлазила. При овима речма мале кћери свое мати помисли: „А зашто я и данасъ у зле ове и несрећне дане мое у цркву отишла неби, кадъ самь свагда у добре и срећне ишла.“ И тако она одма са жалостнимъ и обтерећенимъ срдцемъ къ цркви упути се, и за єднимъ найстражньимъ столомъ у цркви склони се; єр' є ньой као сиротой срамота было напредъ отићи. Кадъ ћацы: „Благослови душе моя Господа,“ запое, она плакати, но сузе свое крыти почне, и при целой божественой службы она є плачући Богу молила се. Кадъ причастенъ младый препарандъ: „Скажи ми Господи кончину мою,“ одпои, свештеникъ є слово божіе о благости и милости божіей говоріо, и свака є речь за ню была побудителна; єр' є срдце нѣно у сиротыньи и у несрећи тако умекшано было, као она добро пріуготовлѣна ньива, кою є плугъ пре, него што є семе у ню бачено, умекшао. Кадъ се света служба сврши, она последня нафору узме, и кући млого радостнія, него ли што є овамо дошла, оде, говорећи у себи: „я самь мое учинила, а отацъ сирота и удовица учиниће свое.“ И одъ целе проповѣди свештени-

комъ у цркви говорене заостане іой у срдцу овай стіхъ: „Претерпѣвый до конца той спасенъ будетъ.“ — „Богъ є“ говорила є она, „мое сузе видіо, и ако я будемъ заслужила, онъ ће мене избавити и спасти.

Сироту ту удовицу, коя є плачући Богу молила се, некако єданъ богатый изъ тогъ села трговацъ опази. Овай є мисліо, да бедна та сирота жена мора што да страда, и да зато она са сузама къ Богу свое приноси молитве, и овай се одма о нѣномъ и нѣне деце станю извѣсти.

У вече, тогъ истогъ дана, кадъ є она, при єдномъ шкилявомъ жижку седећи, са своіомъ ситномъ дечицомъ разговарала се, и ньи световала, да сви трудолюбиво раде, измећу прочегъ рекне имъ: „Мы ћемо найпре єдно теле одранити, и тако мож' да ћемо полагано опетъ кадгодъ до краве доћи моћи.“ У томъ рикне у єданпутъ єдна крава предъ кућомъ, и то ій све на жалость, за изгублѣномъ ньиномъ кравомъ на ново опомене. Но кадъ у томъ истомъ магновенію неко на врати куцне, и врата полагано отварати се почну, сви се уплаше, и сва деца у єданпутъ у гласъ врисну. Неколико людій съ некимъ на рамени свои теретомъ у собу уђу, теретъ на землю спусте, и єданъ измећу ньи овако домаћицы рекне: „Єданъ вашъ пріятель послао вамъ є ово брашно, и єдну краву, коя пред кућомъ вашомъ стои, на поклонъ. Домаћица се сбуни, и овай томъ приликомъ пре, него што га є она за до-

бротвора свога запитати и захвалити му могла, у помрчины са своимъ дружствомъ сакріе се. Крава є была за єданъ дудъ предъ кућомъ свезана, она є была црна, гдигди съ белимъ пегама изшарана, и млого лепша, већа, и дебля одъ ньине нзгублѣне. Деца є плачући у шталу уведу. И мати є плакала. Сутра данъ добротворъ овай самъ собомъ пооди ову убогу породицу, и домаћицы рекне: „Вы сте у цркви юче предъ Богомъ ваше сузе излили, и зато васъ є онъ утѣшіо. Мени є Богъ трговину мою благословіо и благословъ божій богато є на мени изливенъ; и за щедрый овай благословъ я самъ одавна жертву благодарности принести желіо. Будите дакле добри, и све то што самъ вамъ свесрдо послао, као неку частицу свесрдо исплаћеногъ ми дуга пріимите, и ни речице о благодарности неспоминьите. Я благодаримъ свеблагомъ творцу, кои є мое срдце у цркви на то возбудіо, да вамъ у нужды помогнемъ.

ЛИСИЦА И ПЕТО.

Єдна гладна лисица, у єдной зимной ноћи чуе петла, гди на єдномъ дрвету кукуриче, она зажели месо певача овогъ, но

будући, да се на дрво попети ніе могла, то намисли преварити га.

„Петле!“ викне она изподъ дрвета, „како можешъ ты садъ на овакой зимы и у ово доба ноћи певати?“ — „Я предсказуемъ данъ,“ одговори пето.

„Шта? данъ?“ запыта лисица съ притворнимъ удивленіемъ. „Та іошъ є тавна ноћь.“

„Е, а заръ ты незнашъ,“ одговори пето, „да мы данъ напредъ осећамо, и приближиванѣ нѣгово предсказуемо.“

„То є штогодь са свимъ божественo;“ викне гладна лисица, „то само пророцы знаду! О петле, како се я теби и твомъ певаню дивити морамъ!“

Пето и други путъ кукурикне, и лисица почне подъ дрветомъ играти.

„А што ты играшъ,“ запыта є пето.

Лисица одговори: „Ты певашъ, а я играмъ одъ радости. Съ радостнима и я морамъ быти радостна. О петле, ты си прінцъ птица! Ни єдна птица тако лепо непева као ты; ты летишъ по воздуху, ты будуща предсказуешъ — и да я неиграмъ, да се я нерадуемъ, та ни си ли ты наймудріи пророкъ међу свима птицама? и я срећно познадо тебе. О ты царска птицо! о ты мудрый пророче: кадъ бы самь се я удостоила свагда съ тобомъ живити! — Сиђи се молимъ те, да се другама моима похвалити могу, да самь главу наймудріегъ пророка полюбила.“

Петлу се похвала и ласкателство ово тако допадну, да онъ одма съ дрвета слети, и лисицы главу свою на полюбацъ пружи.

Лисица га єдва дочека, сграби га и подсмеваюћи се рекне му: „Не, не, ты ниси пророкъ, ты си простъ, и ништа незнашъ као и друге птице; ты ниси мударъ, но глупъ си. Та ты си добро предвидити могао, да си и найманѣ памети имао, да самъ я тебе не полюбити, но изести желила. И съ тимъ речма лаковерномъ петлу найпре главу одгризе, а после свогъ га изе.

ЖЕРТБА.

Єданъ богати младићь, дуго є у некой тешкой больи лежао, и већь є о своммъ животу очаявати почео; но найпосле предигне се, и мало помало сасвимъ оздрави. Кадъ онъ први путъ у башчу изиће, било му є као да се наново родіо, и быо є радостанъ и Богу за повраћено му здравлѣ благодарити хотећи, дигне очи свое къ небу и овако рекне! „О ты свемогућій! ако ты є кои човекъ кадгодь какву жертву принео, то ево и я самь готовъ све мое добро теби на жертву принети.“

То є све пастырь Єреміа, кои є близу башче ове стадо свое чувао, слушао, и онъ богатомъ томъ младићу рекне: „Нама сва блага съ неба долазе, тамо намъ ништа шиљяти нуждно ніе; но ако си ты радъ Богу угодну жертву учинити, а ты айде за мномъ.

Младићь за овимъ честнымъ старцемъ пође, кои га є у єдну малу сиротиньску кућицу увео. Живеће у кућицы овой породице отацъ є на кревету болестанъ лежао, мати є плакала, а деца су сва готово гола была, и леба су искала.

Младићь се уплаши. Єреміа му рекне! „Ево ты олтара, на комъ жертву твою Богу принети можешъ. Бедну ову породицу сматрай као божію децу, и божіе местозаступнике.

Богати младићь пружи овима рукопомоћь свою, снабдѣ ій са свима нужднима стварма, и болесника своме лѣкару препоручи. Болесникъ оздрави, и цела породица опорави се.

Єреміа после некогъ времена рекне младићу овомъ: „жертва твоя Богу є угодна; породица, коіой си у нужды помогао, благосиля те, и благословъ нѣнъ услишанъ є кодъ Бога. Зато и у будуще, кадгодь какво добро дѣло учинити намислишъ, то свагда найпре погледай на небо, и после учини што си наумio, и тако ће те сви люди благосиляти, и ты ћешъ за целогъ твогъ живота срећанъ быти.

НАПЛАЋЕНО ДОБРОТВОРСТВО.

Али Ибни, надзыратель поліціе, любимацъ Каліфе Мамуна, приповеда, да се слѣдуюћи догађай съ ньимъ догодіо.

Я самь єдно вече кодъ Каліфе быо, кадъ су у тешки окови єдногъ човека къ нѣму довели. Мамунъ заповеди мени, да я овогъ роба за ту ноћь чувамъ, и у ютру опетъ къ нѣму одведемъ га. Каліфа чиняше ми се, да є врло разсрђенъ быо, и я боећи се, да какогодь нѣговой ярости неподпаднемъ, заключимъ у себи, да овогъ роба у мой харемъ као у найбезопасніе место одведемъ.

Я га запытамъ за отечество, а онъ ми каза, да є изъ Дамаска. Небо, рекнемъ я, да изліе свой благословъ надъ градомъ Дамаскомъ. При овима моима речма, онъ є неку радость на мени примѣтіо, и одма є узрокъ радости мое знати желіо, и я му одговоримъ, да за животъ мой єдномъ човеку изъ Дамаска благодарити имамъ.

Одговоръ овай мой любопитство у нѣму іошъ већма возбуди, и я принуђенъ будемъ, савъ догађай приповедити му. Пре млого година, наставимъ я, кадъ є Каліфа намѣстника свогъ, Віце-краля Дамаскогъ сбаціо, и я самь съ прочима пратіо онога, кога

є владѣтель овай за своґъ новоґъ намѣстника избрао быо. У истомъ магновенію, кадъ смо мы пратіоцы у палату старогъ Віцекраля ушли, овай, и новый, когъ смо мы допратили, нешто између себе посваћаю се. Стари є Віце-краль войнике свое за сваки случай у преправности држао, кои на први дати имъ знакъ одма на насъ ударе. Я крозъ єданъ прозоръ скочимъ, и будући да су ме неки гонити почели, бежанѣмъ спасемъ се у єдной кући, кое є господаръ у то исто време на врати стаяо. Я га замолимъ, да ми животъ спасе, и онъ ме одма у собу свои жена уведе, гди самь я єданъ месецъ у свакомъ изобилію и миру живіо.

Єданпутъ домаћинъ мой съ веселіимъ лицемъ къ мени у собу доће, и рече ми: Ако я у постойбину — отечество мое — опетъ повратити се желимъ, да се приликомъ єдномъ послужити могу, коя скоро у Багдадъ поћи намерава. Я му оскудость мою открыти несмедо. Я ни пребіена новчића имао нисамь, и тако морао бы за карваномъ пешке ићи. Но како се я удивимъ, кадъ се мени єданъ скупоцѣни конь, єдна са свакоякимъ єстивомъ натоварена мазга, и єданъ црни робъ, кои бы ми у путу на послуги быти могао, покаже. У исто време мой незаборавлѣни добротворъ поклони мени іошъ и єдну кесу новаца, и самъ собомъ къ карвану одведе ме, и млогимъ путникомъ, найискреніимъ своимъ пріятелѣмъ препоручи ме. Я самь ово добротворство у вашемъ граду

уживао, и зато га тако уважавамъ. Я самъ се свакояко трудіо, да тогъ великогъ добротвора могъ іошъ єданпутъ видимъ, но сви су ми труди до садъ были суетни. Я бы задовольно умро, кадъ бы му мою благодарность показати могао.

„Твоя є желя испунѣна," викне мой робъ у радостномъ свое душе устргу. „Я самъ тай, кои самъ тебе у мою кућу пріиміо. Зар' ты мене непознаешъ?" — И я га заиста у првомъ ономъ магновенію познао нисамъ; єр' време, кое є одъ тогъ догађая протекло, и страданя, коя є онъ претрпіо, учинила су на лицу нѣговомъ велику промѣну; но кадъ я на ново на лице нѣгово болѣ погледимъ, познамъ га, и уверимъ се, да є садашньи мой робъ, негдашньи мой добротворъ, кои ми є на онако великодушни начинъ животъ избавіо. Мени сузе изъ очію у єданпутъ потеку, я га загрлимъ, излюбимъ, и кадъ тешки оковъ съ руку и ногу скинемъ му, запытамъ га, сбогъ какви є узрока тако силну ярость Каліфе на себе навући могао. Ниткови, и презренія достойни злотвори мои, одговори ми онъ, невиногъ су мене кодъ Мамуна оцрнили и окаляли, съ највећомъ итньомъ изъ Дамаска изнели ме, и тако су немилостиви спрећу мене были, да ми за последню утѣху мою, жену и децу мою видити, загрлити и последньи путъ полюбити, допустили нису. Я незнамъ, шта ће се самномъ сбити, и каква судбина мене очекуе, но ако я на смрть осуђенъ и погу-

блѣнъ будемъ, то заклинѣмъ те, извѣсти породицу мою о несрећи моіой.

Не, ты погинути нећешъ, преватимъ му я речь, я те о томъ увѣравамъ. Ты ћешъ твою любезну породицу опетъ видити, и ты си одъ овогъ магновенія свободанъ. Я одма неколико комади найбогатіе свиле и свиленогъ цайха донесемъ, понудимъ га, да ій своіой жени однесе, и іошъ му єдну кесу съ тисућу цекиня пружимъ. Иди, додамъ му я, къ драгой твоіой неутѣшной породицы, кою си у Дамаску неутѣшну оставіо; а ярость Каліфе нека се на мене изліе. Я ни найманѣ страшити га се нећу. О! како самъ я срећанъ, што те изъ ове несреће избавлямъ, што ти узаймлѣно враћамъ.

А шта ты садъ мени предлажешъ? настави мой робъ: и шта ты мислишъ? То, є ли? да ћу я на то престати? Шта? Боже сачувай! да я изпредъ смрти побегнемъ, и тебе смрти да подвргнемъ, тебе, жертвомъ моіомъ да учинимъ, кога самъ єданпутъ съ великомъ опасносћу моіомъ єдва спасти могао, то быти неможе. Но ако є могућно, то ты Каліфу о невиности моіой извѣстити потруди се; то я зактевамъ, и со тимъ ћешъ ты твою признателность къ мени осведочити моћи. Неузможешъ ли то пакъ учинити, неузможешъ ли га ты изъ нѣговогъ заблужденія извести, то ћу му я и самъ вратъ мой пружити. И я ћу текъ онда съ радосћу умрети, кадъ видимъ, да є твой животъ у безопасности; онда Каліфа са жи-

вотомъ моимъ може радити, шта оће. Я самъ нѣга до саме зоре више пути понуђаво, да онъ побегне; коня најболѣгъ, и пратіоце најверніе давао самъ му, но онъ у своме постоянству непремѣнимъ остане.

Я се сутра данъ први предъ Каліфомъ покажемъ. Владѣтель є овај єдно ватреноцрвено јапундже на себи имао, и то є было знакъ нѣгове највеће ярости. Како онъ мене опази, одма ме за предатогъ ми роба запыта, и заповеди, да се одма по губителя пошлѣ. Владѣтелю правовѣрни! падаюћи му къ ногама, одговоримъ я: съ тимъ, когъ си ми синоћь повѣрити изволио, нешто се особито догодило. Дозволи ми да ти кажемъ. Речи ове мое Каліфу у највећу ярость доведу. Я ти се заклинѣмъ, рекне ми онъ, съ пепеломъ мои праотаца, да ћешъ ты у место тогъ роба умрети морати, ако си му прилику учиніо, и онъ измакао буде. Мой и нѣговъ животъ у твоима є рукама, одговоримъ му я, но дозволи ми, да ти само неколико речи о нѣму кажемъ. Говори, наставі онъ. Я приповедимъ садъ све овомъ владѣтелю, каквимъ ме є начиномъ човекъ овај у Дамаску одъ смрти избавіо. Кажемъ и то Каліфы, да самъ га изъ признателности одпустити тео, и да самъ му совершену свободу поклоніо было, и све му за путъ спреміо; и да є онъ то мени све одрекао, боећи се, да ће зато мой животъ у опасность доћи. Владѣтелю! наставимъ я, онъ ніе кривъ. Тако великодушанъ човекъ

злочинацъ быти неможе. Подли клеветницы нѣга су кодъ тебе у подозрѣніе довели; онъ є найневинія жертва бесне злобе и распуштене зависти.

Каліфа се покаже укроћенъ. Владѣтель є овай одъ природе добро срдце имао, и онъ се ніе уздржати могао, да се поступку пріятеля могъ недиви. — „Я му за любовь твою праштамъ,“ рекне Мамунъ къ мени, Я къ ногама владѣтеля опетъ паднемъ, излюбимъ ій, и благодаримъ му у найсилніима израженіяма, каква є сама благодарность изъ мене истиснути могла. Я могъ роба предъ Каліфу доведемъ. Монархъ овай обдари га єдномъ почестномъ альиномъ, съ десетъ коня, съ десетъ мазги, съ десетъ камила, и съ десетъ тисућа цекиня за трошкове на путъ, и да му препоручително писмо на Віце-краля Дамаскогъ.

КАЗНЂЕНА ГОРДОСТЬ.

Измећу порока, кои су и Богу и людма мрзски и гнусни, брои се и гордость. Гордъ човекъ, ако самъ по себи ништа и неважи, то опетъ често, само сбогъ свое гордости, и себи самомъ, и другима, млога зла при-

чинява. Сбогъ гордости често найученіи люди страдаю, (а може ли ученъ и изображенъ младићь быти гордъ? — и є ли онай изображенъ, кои є гордъ? —), найбогатіи често до сиромашства долазе, а сиромаси са свимъ пропадаю. Гордость често и на найвећа злочинія люде наводи као што се изъ слѣдуюћегъ примѣра видити може.

Єдна, тако да кажемъ, безбожна жена, сбогъ свое гордости у найвећа злочинія падне, но найпосле, за злочинія своя по заслуги и правды казнѣна буде. Мужъ є нѣнъ быо врло сирома, но при томъ поштенъ и трудолюбивъ земледѣлацъ. Онъ є себи одъ єдногъ сиромашка старца — просіяка — малу єдну и ружну кућицу купіо, и съ истимъ старцемъ тако се погодіо, да и овай у єдной особеной собицы, за целогъ своегъ іошъ заоставшегъ живота скланяти се може. Но то се Синѣи допадало ніе. Ньой се срамота чиняше, што сь ньомъ у єдной кући просіякъ живи. Она є честногъ мужа своегъ непрестано грдила, и съ ньимъ сваки данъ свађала се, што є онъ тако безпаметно урадіо, што є тако лудо съ тимъ старкельомъ, когъ она нипошто трпити неможе, уговоріо, да и онъ съ ньима подъ єдномъ стреіомъ живити може. Бедни мужъ, кућевни овай бичь са найвећомъ трпньомъ подносіо є, и при свой грдньи жене свое, найпосле као немъ морао є ћутати. Међутымъ на Синѣу не само што су комшіе мрзиле, но цело село ніе могло да є трпи; зато, што се она

са свакимъ свађала, свакогъ є задиркивала и вређала, и више є пути цело село у немиръ доводила. И найпосле зато є сви вештицомъ назову. Ако се какво зло или каква несрећа у селу догодила, то сви су на ню жалили. Већа часть людій страшили су се одъ нѣ као одъ какве аветинѣ, и изъ далека съ пута іой су се укланяли. Особито нѣна гордость свима є несносна была. Ако є она у какво дружство отишла, ту ни о чемъ другомъ говорити умела ніе, но само о неспособности и о невалялству други жена и людій, све є друге опадала и оговарала, а саму себе свагда є хвалила. Єданпутъ наће се она у некомъ великомъ прости жена дружству. По обичаю нѣномъ почне она и садъ са свима ту бывшима женама подсмеятелно титрати се, и свою способность, мудрость и вреднћу у небеса уздизавати. Ни єдна одъ ту бывшій жена ніе іой умела ништа одговорити, или сбогъ нѣни зли уста ніе се съ ньомъ мешати тела. Но єданъ паметанъ човекъ, кои се ту случайно догодіо, рекне іой овако: „Ако ты снаш' Синћо! паметніе разговарити се неумешъ, то бы за ово честно дружство болѣ было, да си кодъ куће у твоіой просіячкой чадрльи заостала была, и да овамо ни долазила ниси.“ Речь ова, „просіячка чадрля,“ была є громъ за ню, съ коіомъ се гордость нѣна у найвећемъ степену увређена наће, и на кою се цело дружство гротомъ сміяти почне. Синћа одъ зла сва побледи, и одма кући отрчи, и кукавногъ мужа

псовати, и грдити, и іошъ самъ Богъ зна шта му говорити — и строго зактевати почне, да онъ стару и малу ту кућицу свали, да нову, већу, и лепшу прави, и да ће текъ тимъ начиномъ просіяка изъ куће изтурати и опростити се моћи, сбогъ кога се кућа нћна просіячкомъ чадрльомъ называ.

Мужъ є ню лепимъ начиномъ ублажити желіо, и рекне іой: „Жено! ако мене Богъ поживи, и нама наши послови іошъ больма напредовати почну, то ћемо онда лако нову, већу и лепшу кућу начинити. Претрпимо се мы іошъ за кое време, и неслушаймо, шта други люди говоре. Болѣ є у сиромашкой колебицы леба имати, него ли у палаты гладовати. Она одъ тогъ часа уврти себи ту злу мисао у свой умъ, да ту малу свою кућицу упали; єр' мисляше она, да ће се текъ тимъ начиномъ старца што брже опростити моћи. Међутимъ мислила є она ту злу намеру свою тако лукаво произвести, да никаква сумня на ню непадне. А оће ли мужъ нћнъ сбогъ ватре те у какву несрећу пасти, о томъ ни бринула се ніе, єр' є и онако на нћга мрзила. И зато почне она іошъ изъ далека претварати се; ни єдне речи више ніе она мужу своме о новой кући проговорила, съ ньимъ є у найвећой любови и миру живила, и све є тако радила, и око кућице свое све є оправляла и спремала, као што є она мислила, да сматраюћи на те послове, после да никакво подозреніе на ню пасти неможе. Мужъ видећи, да іой се на-

равь у єданпутъ променула, ніе се томъ довольно начудити могао. Одъ првогъ дана, како є онъ съ ньомъ у бракъ ступіо, све єднако до садъ, она є нѣму свакидашньомъ грдньомъ и свађанѣмъ животъ огорчавала, а садъ, садъ є тако добра была као добаръ данъ, све, и свашта є радила, што годь є само радити могла, и то све нѣму за любовь, да му се само понрави. Онъ є већь себе за срећна држао, и свима сосѣдима о великомъ задовольству своме, и о наглой промѣны свое жене хваліо се. Такође и сви други люди наглой овой Синђиной промены дивили су се, и чудили, како є то можно, да она, — кою є цело село клепетушомъ и ђаволомъ, што воденице дави, звало, — садъ тако у єданпутъ у анђелскомъ виду покаже се. Но сва ова доброта нѣна ни у чемъ другомъ состояла се ніе, но у лукавству и притворности, и ова є текъ дотле траяла, докъ она сгодну прилику увребала ніе, у коіой ће свою ђаволску намеру произвети моћи. А то се догоди, кадъ є мужъ нѣнъ продае ради вуне одъ куће отишао, и у другомъ селу преноћіо. Синђа є имала єдну єдиту кћерь, девойку одъ седамнайсть година, коя є одъ младости свое свагда главоболю трпила, и сбогъ тога сасвимъ глупа была. И нѣно такође срдце сбогъ злогъ воспитанія врло є покварено было; ню є мати на свако зло употреблявала, и сосѣдима штету потайно правити учила є, и зато є и ню цело село вештицомъ звало.

Кадъ ноћь наступи, Синђа у єдномъ црепу єданъ усияни углѣнъ кћери своіой давшій, заповеди іой, да съ тимъ у наслонъ оде, и у сламу да га бацы. Девойка се уплаши, и рекне: „За име божіе, мати! я то несмемъ учинити, я самъ чула, да онай кои што своеволно упали, и самъ спалѣнъ быва. То се лако открыти може.“ — „Глупаро!“ — викне мати на ню, — „ради што ти заповедамъ, єр' ћу ти садъ вратъ сломити.“ — И на то є немилице ћуши. И опетъ кћи невалялу и безбожну матерь свою молити почне, да є одъ тогъ посла заштеди, представляюћи іой, да ће имъ све покућство изгорети. Но мати садъ горопадніимъ гласомъ на ню викне: „ћути и ради, што ти кажемъ! Поћи єданпутъ, кажемъ ти, єр' ћу ти садъ сву главуру здрузгати!“ — Уплашена девойка, коя є већь уобичаена была матери своіой слепо и у самимъ злочиніяма покоравати се, учини и садъ то, што іой она заповеди. Кадъ она види, да іой є кћи жеравицу већь у сламу бацыла, и да се слама подпальивати почела, брже болѣ пртлягъ свой на полѣ изъ куће износити почне. У томъ и ватра на вр' покрывача полети. Но на срећу люди, кои іошъ поспали нису, будући да є то іошъ съ вечера было, чувши по сокацы вику, са сви страна дотрче, и ватру одма, іошъ докъ ма отела ніе была, погасе, и тако кући велика штета неучини се. Сутра данъ старешине селске све су редомъ изъ куће те испытивали, коимъ

є начиномъ кућа запалѣна, челядь се оправда, а нико ни помисліо ніе, да є сама домаћица съ ћеркомъ своіомъ собствену кућу упалити тела.

А будући да се безбожне ове жене проклета намера испунила ніе, то она опетъ наново прозлисе, и буде она иста Синђа, коя є и пре была. Кадъ мужъ нѣнъ кући дође, нађе онъ опетъ у своіой жены оногъ истогъ ђавола, кои є и пре у ньой био. Она га іошъ съ врата почне грдити и пребацывати му, да є онъ ове ватре узрокъ, говорећи; да, догодь тай матори нитковъ у нѣной кући живіо буде, она никакве среће и никаква благослова имати неће. И будући да іой кућа по плану изгорела ніе, то намисли она, да є іошь єданпутъ запали, и то такимъ лукавствомъ, да никаква сумня на ню недође, но да сва сумня на мужа іой падне, кога є она томъ приликомъ у зло бацыти желила. Притомъ была є она и предосторожна, и нѣне найболѣ ствари у безопасность склонила є, надаюћи се одъ ньи ползу узети, кадъ іой мужъ у несрећи буде. Пре неколико дана у предѣлу томъ разгласило се, да су злочинцы одъ єдногъ чобана неколико яганяца украли, и будући да є у истомъ месту, у комъ є Синђа живила, єданъ войникъ на свободу кући дошао био, то она своме мужу уврти у главу, да є тай войникъ те яганьце покрао, и да онъ — ко бы знао — шта іошъ мисли и изъ села покрасти; зато рекне она своме мужу мало

блажіимъ гласомъ, добро бы было, кадъ бы и мы наше ствари пріятелю нашемъ у сосѣдно село на оставу однели. Простъ овай човекъ поверова невалялой жены своіой, све готово покућство свое на єдна дугачка кола натовари, и у сосѣдно, на неколико миля одстоеће село своме пріятелю на оставу однесе — кое пріятель, дивећи му се суетной плашньи, пріими, и обећа, да ће ій чувати.

Кадъ мужъ кући дође, заповеди му опетъ жена, да савъ цінъ, и све бакарно и тучно посуће у єданъ сандукъ потрпа, и у башчи закопа. Мужъ то одма учини; єр' онъ є већь навикао био свакой заповести нѣной покоравати се, ако є мира имати желіо. Кадъ се смркавати почне, рекне му жена, да се овогъ вечера штала почистити мора; зато дакле да онъ гледи, гди ће за ову ноћь краве и овце склонити. Мужъ да бы само у своіой кући миранъ био, къ куму своме, чакъ у петнайсту кућу марву свою отера, и замоли га, да є за ову єдну ноћь у свою шталу смести, и сви полежу. Кадъ мужъ и сви у кући поспиду, Синђа съ кћеромъ оде у наслонъ. Ова є носила фенѣръ са упалѣномъ свећомъ, а она єдно бреме сламе, кою на свећи упали и подъ покрывачь тури. Сва кућа у єдунпутъ у пламенъ обрати се, и у неколико магновенія сва изгоре.

Синђа садъ сосѣде у помоћь викаюћи, све и у своіой кући избуди, но ту се већь ништа помоћи ніе могло. Не само та кућа, но іошъ и други деветъ буду жертва

пламена овогъ. Уплашени мужъ одъ стра побегне у полѣ, без' сумнѣ зато, што є знао, да ће га жена садъ предъ людма съ укори и грдньомъ предусрести, и сутра данъ кадъ се сасвимъ разсване, и кадъ ватра већь сва погашена буде, онъ у село врати се.

То се већь знало, да ће власть опетъ на ново испытивати, одъ куда є ватра изишла. Сви су на мужа подозрѣвали, да є онъ стару ову свою кућицу упаліо. Подозреніе ово изъ сви други обстоятелства іошъ већма на нѣга падне; єр' по целомъ селу већь разгласило се, да є онъ на єданъ данъ пре, све свое найболѣ ствари, у другомъ селу склоніо, да є сву свою марву у туђу шталу отерао, и кадъ му є кућа горела у полѣ да є побегао, и при гашеню ватре ништа помагао ніе. Сва ова обстоятелства у тако га подозреніе доведу, да нѣга власть позове, и у тавницу затвори.

Синђа є већь єданпутъ оно, што є одавна желила, дочекала. Кућа іой є већь изгорела, а и мужа є у тавницы видила. Синђа є за цело судила, да ће мужъ нѣнъ, ако не одма, то после кадъ га мучити почну, єр' є онъ слабъ и плашльивъ быо, признати, да є онъ кућу упаліо, и да ће га судъ за злочиніе ово обесити. То бы се съ ньимъ може быти и догодило было, да є Синђа ћутати могла. Но злочинцы нигда у совѣсти и у души своіой мира и спокойства имати немогу. — Тако буде и са Синђомъ. Она ніе могла у стрпньи дочекати, да види, шта ће се съ

нѣнимъ мужемъ сбити. Она изъ пакости и злобе невиногъ своегъ мужа сама обтужи, съ тимъ желећи каштиги, кою є она сама заслужила, што брже подчинити га. Она измисли нешто, кое є она безъ сумнѣ мислила да є паметно измислила, но кое ню саму у пропасть стура. Она у злоби и пакости своіой то ніе предвидити могла, да ни найгоре дете сасвимъ тако неваляло быти неможе, да противъ свога родителя лажльиво сведочи, кое бы му сведочанство родителю смрть предварило. — И она у злу и пакости заслеплѣна, научи наново кћерь свою, шта ће у суду говорити. Она сама собомъ кћерь свою за руку узме, и посиломъ судейской куће одведе є, и замоли се, да є судіи преяве. Она буде предъ судію пуштена, гди се изрази, да она мисли, да други нико ніе, но да є нѣнъ мужъ кућицу нѣну упалити морао. Она говораше: „Я то сасвимъ доказати немогу, како се то догодило; єр' самъ я онда найслађе спавала, кадъ намъ є кућа горети почела; но я за цело држимъ, да намъ є онъ кућицу упалити морао; єр' онъ є противъ волѣ мое и противъ мога совѣта пре ватре савъ цінъ и бакаръ нашъ у башчи закопао, и онъ є такође често говоріо, да жели, да му се та мала чадрля упали и изгоре. А што се прве ватре тиче, изволите кћерь мою послушати, она ће вамъ о той болѣ казати моћи.“ Садъ кћи буде преслушана, и она казивати почне: „Истина, да є мой отацъ онда на путъ оти-

шао био, но у по ноћи онъ є кући дошао, на врати куцао є. Моя є мати онда најслађе спавала, но я самь будна была, и я самь наполѣ изишла, и врата самь му отворила. Како ме є онъ опазіо, таки ми є казао: ћерко! я ћу садъ ову нашу стару чадрлю упалити. Я самь се на то врло уплашила, но онъ ми заповеди, да я кресиво узмемъ, и за њимъ у наслонъ да однесемъ. Я то одма учинити тела нисамь, но онъ ми почне претити, да ће ме тући, и да ће ми вратъ сломити; и я уплашена најпосле изнесемъ кресиво и за њимъ пођемъ. Кадъ смо обое у наслону были, онъ укреше ватру, упали єдну сумпорачу, пружи мени и рекне ми, да я ту у сламу затрпамъ; и я то, боећи се, да ће ми вратъ сломити, учинимъ. Мой отацъ после тогъ одма оде, но я брзо матерь пробудимъ, коя одма у највећемъ ужасу съ кревета скочи и на полѣ истрчи. Сосѣди на то скупе се и ватру погасе.

Синђа є мислила, да ћеду іой лагала ова добро за рукомъ изићи. Но стварь са свимъ другачіе испадне, а не онако, као што є она мислила. Будући да є приликомъ овомъ девойка судіи казала, да є и она отцу у подпальиваню помагала, то судія и ню у тавницу затвори. Мати є морала съ єднимъ пандуромъ кући отићи, и место, гди є цінъ и бакаръ у башчи закопанъ, показати, кои се заиста ту нађе, и Синђа остане свободна.

Судія садъ на испытъ и човека доведе, и каже му, како су га жена и кћи обтужиле.

Онъ є на свако пытанѣ истину одговарао, онъ є тако спокоянъ и утѣшенъ био, да се изъ тогъ већь напредъ заключити могло, да онъ кућицу свою упаліо ніе, и да є совѣсть нѣгова чиста. Онъ осведочи, да при првой ватры кодъ куће био ніе. Човекъ изъ другогъ села, кодъ когъ є онъ те исте ноћи преноћіо, закуне се, да є онъ свуноћь кодъ нѣга преспавао, и да се никудъ изъ собе макао ніе. И будући да се са сведочбомъ овогъ страногъ човека осведочи, да су кћерина противъ отца доношенія лажльива, то изъ тога и мати у подозреніе доће, и ню дакле увате и у тавницу затворе. Међутимъ обадва ова женска лица и при другомъ испыту то исто потврђиваху, што су при првомъ казивали. И судія найпосле принуђенъ буде очи на очи извести ій. Отацъ дакле и кћи буду найпре у судейску собу заєдно уведени. Судія садъ опетъ предъ човекомъ очита све, што є кћи нѣгова противъ нѣга казивала; девойка є іошъ и садъ предъ судіомъ у присутствію свога рођеногъ отца све то потврђивала. Уплашени овай човекъ погледи садъ на кћерь свою погледомъ пунимъ отеческе любови, туге и невиности, и рекне іой: „Та ниси ли ты тѣло мое, ниси ли ты крвь моя, нисамь ли я тебе, другомъ радећи, одраніо, пакъ како можешъ ты садъ мене, твогъ честногъ и невиногъ отца, у найвећу несрећу бацати.“ И садъ, садъ сила детинѣ | любови ньомъ овлада. Садъ нѣно срдце буде мекше, потоцыма сузе полете

іой изъ очію, — она одъ плача немогаше ни речи проговорити — и она найпосле предъ судіомъ призна, да є све то, што є досадъ противъ свога отца казивала, лажь, и да є мати на то научила. И она све, као што се съ двократнымъ подпальиванѣмъ куће у самой ствари догодило, садъ судіи откріе. Зато дакле и мати съ кћеромъ саставлѣна буде, и кћи матери у очи предъ судіомъ сва злочинія нѣна искаже. Съ продрзльиви и бесни погледи противословила є она свему, штогодь су іой кћи и мужъ у очи казивали, и съ почетка то нипошто признати тела ніе. Но кадъ она чу, да судія за бичь спомену, и кадъ види да се на ньой альина дрешити поче, изгуби неваляло свое постоянство, и сва злочинія своя призна.

Честь, слава и хвала буди одъ насъ праведнѣйшемъ провидѣнію, кое злочинія и у найгусћой тамы сакрывена на видикъ изводи, невине оправда, и злочинце неказнѣне неоставля.

Невини овай мужъ добіе одма свободу. Кћи за десетъ година на робство осуђена буде, да се научи, да се люди свагда већма Богу, него ли людма повиновати мораю. А безбожна Синђа буде по меры злочинія свога казнѣна.

ДАНЪ ДЕДЕ.

Данъ любезногъ Деде приближаваше се, и унуцы, Светозаръ, Милошъ и Милутинъ даду се у бригу. Они се напредъ о томъ сећали нису, и садъ нису знали, каквимъ ће начиномъ торжество дана овогъ почети. Но Светозаръ, најстарiи измећу ньи рекне: „Мы ћемо у ютру како сване у шуму отићи. Ягоде већь починю зрети. Нађемо ли мы само три китице, ньи ће, као први овогодишньи земни родъ, нашъ Деда изъ руку свои унука пріимити, и ньима ће се нашъ сладки Деда обрадовати.

Ово сви одобре. Они се іошъ пре свитка избуде, и у шуму отрче. На ньину велику радость, нађу они зрели ягода млого више, него што су мислили. Три китице буду одма скићене. Но ту є іошъ толико млого ягода было, да су они іошъ єданъ пунъ лонацъ набрати могли; но гди ћеду садъ лонацъ добити, а они се тако богатомъ роду надали нису? — И овде Светозаръ са своимъ совћтомъ и дћломъ помогне. Онъ потражи єдно лепо младо дрво, изреже најпре на нћму Дедино име, и данъ рођеня, и после съ изрезанымъ именемъ кору съ дрвета слю-

шти, краеве састави и увеже, и тако єдну малу котаричицу начини, коіой се друга браћа неисказано обрадую. „О! како ће се нашъ сладки Деда радовати,“ викну они у радости: „онъ ће заиста ову нашу котаричицу за вечити споменъ задржати, и волиће є, него све ове сладке ягоде.“

Но ова се деца у томъ преваре. Съ радостнимъ осећанћмъ пріими Деда ягоде, но на котаричицу съ замишлћнимъ лицемъ у изрезано име свое погледи. Истина, да є онъ свако дете при полюбцу къ своимъ срдцу притискао, но замишлћнъ некако даръ є овай одъ ньи пріиміо. Онъ є неко време ћутао, и после крозъ плачъ проговори къ ньима: „О децо! како сте вы добро мислили, и како я живо вашу къ мени любовь признаємъ. Вы сте се морали изъ свегъ срдца обрадовати, кадъ сте ову котаричицу съ моимъ именемъ готову видили, и морали сте мислити, да ћу се и я ньой обрадовати. Но децо! може човекъ и изъ любови зло учинити. — Котаричица ова одузела є животъ єдномъ младомъ дрвету, и то дрво ніе наше было.“ — Деца се уплаше и плакати почну. „О! сладки Деда, єли то истина,“ рекне Светозаръ єцаюћи: „да ће то прекрасно дрво погинути?“

„Докъ видимо,“ настави старацъ, како є ранћно. — Мы ћемо садъ одма сви къ нћму у шуму. И видимо ли, да му се више помоћи неузможе, то ћемо шумара молити, да плату за нћга пріими, и садъ да вамъ

опрости; а видимо ли, да му се помоћи може, то ћемо му рану завити, и гледаћемо да му помогнемо.“ — И одма съ нуждным за дрво завоємъ, старацъ съ унуцы у шуму поће. Деца су съ покунћнима главама полагано за ньимъ ишла, но кадъ се къ дрвету приближе, сви плакати почну. Деда мећутимъ обиће єданпутъ двапутъ око дрвета, прегледи га добро, и види, да є на нћму, на єдной страны іошъ мало коре заостало было. „Радуйте се децо!“ викне онъ, „дрво се осушити неће, ми му іошъ помоћи можемо.“ — И одма онъ ранћне стране дрвета съ приправлћнимъ зато фластеромъ замаже, и крпомъ увеже. „До єсени видићемо мы, како ће му овай завой помоћи,“ настави онъ далѣ. Но мы ово дрво до тогъ времена іошъ неколико пути поодити и завити морамо; и сваки нашъ къ дрвету овомъ будущи путъ васъ нека опомене, да сте за целогъ живота вашегъ погрешке оне, у кое случайно паднете, поправляти дужни. На будущи мой именданъ, ако ми га Богъ доживити дозволи, мы ћемо сви овамо доћи, и овде подъ ладомъ овогъ дрвета, провесћемо тай праздникъ.

Тако и буде. Деда имъ іошъ три имендана доживи, и на сва три ова, унука свои, найвећа праздника, долазіо є онъ съ децомъ у ладъ овогъ дрвета: И кадъ Деда умре, и ова деца кадъ люди постану, свагда су они у ладъ овогъ дрвета долазили, но после не на именъ покойногъ имъ Деде данъ, но на данъ нћговогъ погреба; и они дрво ово на-

зову, дрветомъ добра и зла, зато што су на томъ дрвету научили се, одъ сви зли дѣла чувати се.

ГОСПОДИ УСЛЫШИ МОЛИТВУ МОЮ

Молбу мою Боже благій послушай
Срдца мога чуй плачевни уздисай,
Я на твою с' милостъ надамъ
Благій Боже гди я страдамъ
Ты видишъ.

Непривлачи мене грешногъ човека
На праведни твой судъ Боже довека;
Кадъ признаемъ да самъ я кривъ
Но свак' живый, мора быт' кривъ
Предъ тобомъ.

Злотвори ме мои гоне сведневно,
Бѣдни животъ я проводимъ плачевно,
Живогъ мене саранише
У тавницы заковаше
Ужасной.

Срдце ми се у утроби смущава,
Душа моя у трепету унива
Животъ бѣдни я у страху,
У трепету и у мраку
Проводимъ.

Но кадъ себи я представимъ срећне дне,
И у сласти минувше ми године,
Злочинія могъ се стыдимъ,
Силу твою и власть видимъ
Господи.

Руке мое къ теби дижемъ Боже мой,
Твою райску росу изли на духъ мой;
Скоро Боже послушай ме,
Душа моя оставля ме
У скорби.

Не отвраћай лица твога одъ мене,
Тѣло мое къ гробу тежи и вене;
Послушай ме Боже сладкій,
Упути ми коракъ свакій
Къ истини.

Отъ злотвора избавит' ме сподоби,
Припадамъ ти, и молимъ те Господи;
Научи ме, савъ животъ мой,
Да по вольи светой твоіой
Проводимъ.

Развесели съ правдомъ твоіомъ ты духъ мой,
Я самъ радъ твой, Боже дай ми покой твой,
Врагу уста момъ загради,
Казни нѣга ты по правды
Господи.

ЄСТЕСТВЕНА НАУКА.

ФІЗІКА.

Станѣ света; Стіхіе єстествена три царства.

I. О СТАНЮ СВЕТА.

1. Небо и земля, и све то што мы на небу и земльи видимо, како мы зовемо?

Светъ.

2. А шта є то єстество?

У общемъ смислу и то є светъ.

3. У целомъ овомъ свету, земля наша, на коіой мы живимо, кое место занима?

Среднѣ, и у соразмѣрію млоги други небесни тѣлеса, врло мало место. Земля наша и путъ нѣнъ текъ є мала частица пространога овогъ света.

4. Заръ осимъ землѣ наше іошъ и други тѣлеса*) у небу има?

*) У науки овой речь ову тѣло нетреба разумети човечіе тѣло (месо, крвь, кости); но во обще све ствари, кое се нашемъ тѣлесномъ чувству представляю.

Одъ землѣ наше врло млого маньи и врло млого већи небесни тѣлеса у небу има, кое мы звездама, или небеснима тѣлесама називамо.

5. Кадъ мы небесна ова тѣлеса найболѣ видити можемо?

Мы ньи найболѣ ноћу у помрчины видимо, гди се у непостижимомъ поредку и славы светле. Ньи и даню у небу има, но мы ій сбогъ сунчане сяйности видити неможемо.

6. Одъ кудъ мы знамо, да небесни тѣлеса млого већи има, него што є наша земля?

Да већа нису, мы ій небы видити могли, єр' су она млого и млого тисућа миля одъ насъ удалѣна.

7. Но зашто се она тако мала, као мале гореће свеће виде?

Управо зато, што су врло далеко одъ насъ удалѣна. Да узмемо за примѣръ єданъ крстъ на торону, кои мы са землѣ гледимо, чини намъ се да є само одъ єдногъ аршина или педля велики, но кадъ бы га скинути и измерити могли, нашли бы да є већи одъ єдногъ хвата.

8. Како се та небесна тѣлеса зову?

Она се зову Сунце, Месецъ, Венера, Юпітеръ, Сатурнъ, комете или репате звезде (какву смо 1835 године у єсень видили), и. т. д. И млечни путъ ништа друго ніе, него

слабо къ нама достизаюћа светлость неизбројно млоги звезда.

9. А како оно разумети треба, што у календару читамо: Садъ ступа сунце у знакъ козорога, овна, рака, и. т. д. или кадъ чуемо, да о звездама овако говоре: Ово су влашчићи, оно кола, а оно є крстъ и. т. д.

Ово овако разумети морамо, да млого звезда у више гомила скуплѣни, очима нашима таке представляю шаре или знаке, као што ій мы называмо. Кадъ дакле звездочтецы виде, да є сунце н. п. кодъ знака овна или рака, онда кажу: Садъ ступа у знакъ овна или рака, и. т. д.

10. Како ова небесна тѣлеса у воздуху стое?

Тѣлеса небесна нити су за што обешена, нити на што наслонѣна, но свободно пливаю и окрећу се по свободномъ воздуху — нама непостижимимъ начиномъ.

11. Насъ люде, кои на овой земльи живимо, кое се звезде найвише тичу?

У неизмеримомъ света простору насъ се найвише величествено сунце тиче, и оне одъ сунца млого манѣ звезде, кое къ нѣму принадлеже и око нѣга окрећу се.

12. Кое су те звезде, кое се око сунца окрећу?

Найближа є сунцу Меркуръ, мало далѣ є одъ сунца Венера (зорняча), Земля є наша іошъ далѣ и одъ Венере, а после ове три

звезде, слѣдующе: Марсъ, Веста, Юно, Паласъ, Цересъ, Юпітеръ и Уранъ єдна за другомъ све далѣ и далѣ одъ сунца одстое, и све ове іошъ по єдну или више сопутница, маню звезду имаю, кое опетъ около ньи, исто тако као месецъ око наше землѣ, обилазе. Све ове во обще звезде зовусе Планете.

13. Шта већь о сунцу и нѣму принадлежећима звездама извѣстно знамо?

То, да є сунце у неизмеримомъ неба простору єдна у среди стоећа неподвижна и око свое осе окрећаюћа се звезда, и да све друге звезде око нѣга, къ западу по извѣстномъ путу путующи, обилазе — у највећой тишины и безъ сваке уке, и да се свака за себе око свое осовине окреће.

14. Шта є то осовина звезде?

У уму нашемъ представлѣна єдна пруга или линія, коя бы крозъ звезду одъ сѣвера къ югу провучена была.

15. Светъ колико има свои главни страна?

Четири: востокъ, западъ, югъ и сѣверъ.

16. На коіой су страны света ове найзнатніе четири стране?

На оной страны, гди се сунце у пролеће и у єсень раћа, єсть востокъ, а гди у исто годишнѣ време седа, єсть западъ. Ако у исто време съ разширенимъ рукама човекъ тако стане, да му є десна рука пружена къ востоку а лева къ западу, онда за леђи има югъ, а предъ собомъ сѣверъ.

17. Окреће ли се и наша земля исто тако око сунца, као и друге планете?

Безъ сваке сумнѣ, и то съ великомъ скоросћу; но мы то непримѣчавамо и неосећамо, єр' се съ ньомъ и савъ воздухъ окреће, и све у воздуху ствари, гди се и мы сподразумевамо.

18. Како се іошъ земля наша окреће?

Земля наша іошъ и око собствене свое осовине окреће се.

19. А каква звезда око наше землѣ облеће?

Месецъ, онъ намъ є найближа звезда, но и онъ є на 51. тисућу миля одъ насъ удалѣнъ.

20. Како ћешъ ми сяйность сунца одъ сяйности други планета разликовати?

Сунце само у себи има неизчерпаему топлоту и сяйность, а све друге планете тавне су и ладне, и сунце ій осветлява свагда съ оне стране, съ кое су нѣму окренуте.

21. У простору воздушномъ широки онай округли путъ, по комъ се све планете около сунца окрећу, слѣдователно и наша земля, како га звездочтецы называю?

Называю га путемъ сунца, єр' нама, са земльомъ заєдно окретаюћим' се созданимъ тварма, чини се, као да бы се сунце око землѣ окретало.

22. Шта знаменуе то, кадъ у календару читамо, ове године царствуе ова или она планета?

То ништа друго незначи, но да є у той години у сунчаномъ путу ова или она планета найближе къ земльи нашой приближена. Но ова на землю нашу никакво морално втеченіе нема, нити іой какву силу приписивати треба, то є суевѣріе, нити она надъ земльомъ нашомъ влада; єр' надъ земльомъ нашомъ нико други осимъ Бога владати неможе.

23. Кадъ є сунце у среди стоећа неподвижна звезда, зашто се о нѣму говори, да се раћа и да седа?

Ово се овако само изъ обичая говори; и нама, съ коима се земля свагда окреће, тако се и чини, да се сунце раћа и да заилази. Сунце се са своґъ места никудъ непомиче, но земля наша у свомъ непрестаномъ путованю одъ нѣга удалява се, и къ нѣму се приближава.

24. Но у светомъ писму на више места написано є, да се сунце раћа и да заилази, дакле сунце вальда ніе неподвижна звезда?

Свето писмо о сунцу тако говори као што се оно очима нашима представля, и тако, да мы то разумѣти можемо, а не онако као што є оно у самой ствари. Но фізіческе и светске науке мы и нетреба у светомъ писму да тражимо, но само оне, кое насъ светой веры и добронравію научаваю.

25. За колико времена земля наша око сунца єданпутъ обиђе?

Дугачкомъ ономъ путу, у комъ земля наша око сунца єданпутъ обиђе, нуждно є 365. цели дана и шесть сати. И овай путъ, у комъ земля наша око сунца єданпутъ обиђе, нама жителѣмъ землѣ єдну целу годину причинява.

26. Одъ кудъ быва пролеће, лето, єсень и зима?

Четири ова годишня времена бываю такође отудъ, што земля наша около сунца обилази и путуе, у комъ путу на извѣстни мести сунце зраке свое косо, слѣдователно безснажно на нашу землю управля и ладно време т. є. єсень и зыму причинява намъ. На други пакъ мести, гди на землю нашу у нѣномъ путу сунце управо свое зраке управля, ту добивамо топлія времена т. є. пролеће и лето. И ово є премудра и непостижима божія уредба, што после топлогъ лета недолази намъ у єданпутъ студена и ладна зыма, недолази намъ опетъ у єданпутъ топло и жарко лето; но сва ова четири времена полагано како у єсень тако и у пролеће съ умеренимъ воздухомъ полагано променюю се.

27. А зашто су негда дани и ноћи дужи а негда краћи?

И то зато быва, што земля около сунца путуе. Кадъ н. п. земля у томъ простору око сунца путуе, у комъ оно зраке свое управо на ню баца, онда су дани дужи, а

ноћи краће. А кадъ противно земля у своме путу на такомъ месту наће се, гди сунчани зрацы на ню косо удараю, онда съ нѣ сунчани зрацы брзо спадаю, и дани краћи, а ноћи дуже бываю.

28. Сматраюћи на краткость дана и на дужину ноћи, єсмо ли мы, кои у овомъ предѣлу землѣ живимо, одъ они людій, кои у другомъ предѣлу живе, срећніи?

Безъ сваке сумнѣ да смо срећніи, єр' кодъ насъ кадъ є найкраћи данъ, то опетъ за 8. сати трае; но има предѣла, гди є данъ само за єданъ или два сата дугачакъ. А има и таки предѣла, гди ноћь за неколико месецы трае, и гди се за цело то време благословено сунце людма нигда неуказуе, као н. п. у предѣлима обратнима.

29. За колико се времена земля наша єданпутъ около свое осовине окрене?

За 24. сата; за кое време нама єданъ данъ и єдна ноћь протече.

30. За колико времена месецъ свой путъ около наше землѣ сврши?

Одъ прилике за 28. дана, у комъ времену нѣгова сяйность четворогубой промены подлежи, т. є. понови се, расти, напуни се, и сяйность свою сасвимъ изгуби.

31. Шта є то помраченіе сунца?

Подъ тимъ звезда ови оно станѣ разумети треба, у комъ се оне кадкадъ у извѣстно време помраче, и сбогъ какве предъ

ньима стоеће звезде, коя у то време туда проће, за неко време светлость свою изгубе. Но све ово єстественимъ начиномъ сбива се, и зато кадъ какво помраченіе видимо, то нетреба да се боимо, и да мислимо, да ће насъ зато какво зло скоро постићи, єр' бы съ тымъ суевѣріемъ врло грешили.

32. Но како мы то све знати можемо, кадъ іошъ нико ни на какву звезду попео се ніе, нити є коею съ ланцемъ измеріо, то све можда є какво лепо измишленіе?

Учени звездочтецы и землемѣри съ високима наукама своима све су то испытали и постигли тако, да намъ се о томъ ни найманѣ више сумняти нетреба. Они и садъ непрестано у своимъ высокимъ наукама труде се, и небесна тѣлеса испытую, и могу напредъ доказати, каква се промена по међу небеснима тѣлесима сбити може, кое промене по доказываню ньиномъ заиста и сбиваю се. Праотцы наши у овимъ высокимъ наукама нису тако совершено искуство имали.

33. А како бы мы могли дознати, кадъ ће быти сунца, кадъ ли месеца помраченіе?

И ово звездочтецы проесапе, и свакомъ човеку у календару напредъ на знанѣ даду.

34. Изъ когъ се узрока толико млоги сяйни звезда у небу налазе?

То мы знати неможемо; но колико умомъ нашимъ постизавамо, оне, како нама на

овой земльи нашой, тако и свима умнима на другима планетама созданіяма, свемогућство, величество, власть, силу и славу божію открываю. А да и на другимъ планетама живи созданія има, о томъ намъ сумняти нетреба; єр' су се већь на месецу движима созданія примѣтила.

35. Знали се колико има звезда?

То се знати неможе, єр' толико има у небу звезда, колико зрна у мору песка. Звездочтецы съ голима очима десетъ тисућа неподвижни звезда познаю, а съ уоружанимъ окомъ 50 тисућа.

36. Може ли се знати, колико има година, одъ како є овай светъ у овако красномъ поредку створенъ?

Колико намъ є познато, већь є седамъ тисућа година прошло. Но ово се сасвимъ точно израчунати неможе, какогодь и то, кадъ ће быти край света. Тайна є ова самомъ Богу позната.

II. О СТІХІЯМА.

А) О ВОЗДУХУ.

37. Шта є то, што мы — жители земљ ове — около насъ највише примѣчавамо?

Воздухъ, светлость, вода, ватра и земля. Сва ова или у већой или у маньой меры у свима на земльи предметима налазе се и стіхіяма називаю се.

38. Колико дакле има стіхія?

Древни су само четири броіяли: воздухъ, воду, ватру и землю. Но данашньи естествоиспытательи и више ствари у брой стіхія ставляю, и управо іошъ и светлость.

39. Каква є то красна матерія, безъ кое мы ни єдно магновеніе живити неможемо, и коя насъ свуда облеће?

То є воздухъ.

40. Има ли такогъ места на свету, на комъ воздуха было небы?

Нема, єр' и у земльи и у воды воздуха има.

41. Є ли воздухъ полезанъ за насъ?

Неисказано онъ є како за люде, тако и за сву на овой земльи живећу животыню полезанъ, и безъ воздуха небы ни дрва ни траве растити могле, и све што годь на овой земльи видимо, све бы изгинуло, нити бы се гласъ звона, нити одзивъ човека чути могао.

42. Како мы знамо, да воздуха свуда около насъ има?

Кадъ съ рукомъ или каквомъ лепезомъ разлаћуємо се, онда свагда осећамо, да намъ образе неко нѣжно тѣло додиркуе, и то є воздухъ. А кадъ воздухъ у веће движеніе доће, т. є. кадъ ветаръ дува, онда сасвимъ воздухъ осећамо.

43. Шта є дакле ветаръ?

Воздуха яче движеніе.

44. Изъ когъ узрока ветаръ у овако яче движеніе долази?

Тай узрокъ и самимъ єстествоиспытателѣмъ у свакомъ случаю ніе непознатъ. Богъ, владѣтель целогъ єстества, подиже га и укрочава нѣму само познатимъ начиномъ. Зато ветаръ нити псовати нити є проклиняти свободно.

45. Свагда и свагди долази ли ветаръ у єдной меры у движеніе?

Недолази, но и онъ постепено расти. Кадъ се воздухъ н. п. полагано движе, то движеніе воздуха мы ветрићемъ називамо. Кадъ се већма движе, то є онда ветаръ. А кадъ пакъ у тако движеніе доће, да дрва изъ корена извалює, тороне съ црква сва-

лює, куће открыва, и обара, то тако силно движеніе ветра мы олуіомъ называмо. У другимъ удалѣнимъ државама и таки опасни ветрови дуваю, да люде и марву подаве, ако се благовремено изпредъ нѣга люди съ марвомъ неуклоне.

46. Како се ветрови разделюю?

По странама съ кои дуваю, н. п. кадъ са сѣверне стране дува, зове се сѣверни ветаръ или горнякъ, съ южне южни или долнякъ, восточни и западни.

47. Шта имамо о віору примѣтити?

И онъ ништа друго ніе, но воздуха у округъ движеніе, или сливанѣ више противни ветрова. Да олую виле или татоши подижу, то є текъ суевѣрно смея достойно измишленіе.

48. Какву ползу одъ ветрова имамо?

Они воздухъ одъ нездравогъ испаренія чисте, воде, баре и мора кадкадъ до дна протресу, и съ тимъ одъ трулежа предохраняваю; далѣ облаке растерую; — у пролеће землю суше; — ветреняче окрећу, лађе тераю и прорастѣніяма семена разносе.

49. Є ли воздухъ на лицу земномъ, кудгодь мы идемо и ићи можемо, свуда єднакъ или є различанъ?

Ніе свуда єднакъ. На млоги мести има и нездрава воздуха, као н. п. у сумпоритимъ рудокопняма; у блатнима и ђубревитима предѣлима; у ямама кое су дуго запушене

стаяле; гди віно ври; и у гробницама — кріптама. — Найчистіи и найздравіи воздухъ налази се на планинама, и на свободнимъ полянама. Но опетъ на врло высокимъ планинама воздухъ здравъ ніе; єр' є тако танакъ и редакъ, да човекъ у нѣму живити неможе.

50. А кадъ бы кадгодъ одъ когъ човека чули, да є онъ у звезде одлетіо, шта бы судили о нѣму?

То є истина, да су люди већь лађу пронашли, на коіой по воздуху летити могу, но опетъ зато до звезда отиђи немогу; єр' што бы се они више горе пеняли, съ тимъ бы воздухъ таньи већма и већма давећи имали, — и колико бы се далѣ одъ землѣ удаляли, толико бы све у већу помрчину улазили.

51. Какавъ є оно плаветанъ сводъ надъ главама нашима?

То ништа друго ніе него высоко одстоећи воздушни край; — єр' зато тако красанъ плаветанъ видъ издае, што се тамо помрчина већь починѣ: — као што около високи планина загасито плаветни воздухъ видимо.

52. У коликой высины човекъ у воздуху живити може?

Найвише на єдну милю; но землю окружаваюћи таньи воздухъ простире се и десетъ миля; и по доказываню неки учени іошъ на тридесетъ и на сто миля простире се.

53. Кадъ се воздухъ сгусне?

Кадъ се съ воденимъ испареніяма напуни. Овако сгуснути воздухъ мы магломъ

називамо, коя или се на землю спусти, или се у воздухъ дигне и облакомъ постане, и тако є нестане.

54. Шта є дакле облакъ?

По воздуху пловећа скуплѣна магла и млога земна испаренія.

55. Зашто намъ се облацы тако разновидни показую?

То сунчани у ньи упираюћи зрацы причиняваю.

56. У коликой высины по воздуху облацы пливаю?

У колико су гусћи съ водомъ и упальиваюћимъ матеріама, у толико су тежи, и у толико ближе надъ земльомъ плываю; противно пакъ у колико манѣ воде у ньима има, у толико су лакши, и у толико се више дижу, кадкадъ и на три милѣ высоко надъ земльомъ лете.

57. Што є то роса?

Роса є танко испареніе землѣ, коя се у топле дане у воздухъ диже, гди се у разблажене ноћи сгусне, и обраћена у найситніе водене капльице невидимо опетъ на землю спушта.

58. А каква є то медляна роса?

То ништа друго ніе, но неки ситни бубица на лишћу заоставше ћубре.

59. Шта зовемо мы инѣмъ?

Смрзнуту росу.

60. Кадкадъ чуемо одъ стари людій, гди говоре; данасъ є рѣа пала, шта є то?

И то є роса, но шкодльива, коя се текъ онда по увенутомъ лишћу познае, кадъ є већь нестане. Одъ оваке шкодльиве росе све оне зелени добро опрати треба намъ, кое у куйну за куванѣ донели будемо.

61. Шта мы кишомъ зовемо?

Изъ воздуха падаюће водене капльице.

62. Има ли киша одъ више рода?

Киша има различити, као н. п. ситна киша, плава киша, плюсакъ и проваленіе облака. Има іошъ и ледени киша, крвави, сумпорити, и црни и. т. д.

63. Кадъ вићамо мы ледену кишу?

Кадъ смрзнуте веће или манѣ кишне каплице на землю падаю. И тако дакле велико є и лудо суевѣріе то веровати; да кадъ каквогъ мртваца крозъ атаръ пронесу, да зато тай атаръ ледена киша, т. є. туча или крупа потуче.

64. А каква є то крвава киша?

То ніе крвъ, но то є обоядисана киша. Има т. є. неки родъ мали лептирића, кои толико црвено ћубре изъ себе избацуе, да се одъ тогъ и киша обоядише, као што се око Балатона 1800. и надъ Санадскій віноградi 1814. г. догодило. Ако дакле іошъ кои путъ црвена киша падати буде, а безъ сумнѣ да ће; то нетреба намъ зато нити кужне болести нити ратъ прорицати.

65. А каква є то киша што ситне жабице съ ньомъ падаю?

Овака киша после дуге и велике суше догађа се, кадъ млоге мале жедне и воде желъне жабице изъ землѣ изилазе, да жеђь свою загасе, и да се по природы мало прокупаю. Жабыце дакле непадаю съ кишомъ изъ облака, но у исто магновеніе, кадъ киша падати почне, изъ землѣ измиле, и съ кишомъ се помешаю.

66. А шта то значи, кадъ се о лепой киши каже, садъ злато пада?

На питанѣ ово ты ћешъ любезна младежи сама одговорити.

67. А каква є то сумпорита киша?

Ова киша примѣчава се само око чамови шума, и то найвише у Маю, кадъ се съ цвета црвене чамовине прашакъ съ кишомъ измеша.

68. А каква є то црна киша?

Кадъ око углѣвара съ предварителнимъ ветромъ кише быва, онда се прашина одъ углѣвля съ кишомъ измеша, и киша као мастило црна пада.

69. У кое време године у државы нашой киша найвише пада?

У лето, єсень и пролеће, а зымы врло редко.

70. А зашто киша непада зымы?

Онда водене смрзнуте частице као какве лепе звездице изъ облака падаю, и то є снегъ. А кадъ ветаръ водене ове звездице у гомиле натера, то су онда сметови.

71. Какву ползу и какву штету одъ снега имамо?

Одъ снега онаку исту ползу имамо као и одъ кише. Онъ у зымнѣ време покрыва усеве и траве, и као какавъ покрывачь одъ зыме ій чува. Сваки є снежни облачакъ сокровище божіегъ благослова. Но онъ намъ и штете млоге особито око планина учинити може. Єдна мала грудвица снега, ако се съ вр' планине котрляти почне, то она тако се нагомила, да іой се ничимъ противстати неможе, и често люде и марву затрпава, куће опустошава, и више пути и цела села разорити може.

72. А шта є дуга?

То є, кадъ сунца зрацы у падаюћу противъ ньи кишу косо ударе, онда се сунца зрацы съ краснымъ бояма изъ исте кише натрагъ одбіяю, и дугу праве. Дуга се у ютру и предъ ноћь само видити може, а у подне никадъ; єр' намъ онда сунчани зрацы управо надъ главама стое.

73. А треба ли намъ се онда бояти, кадъ дугу видимо?

Заиста нетреба, но іошъ съ ньомъ онда очи наше увеселявати можемо. Оно су врло суевѣрни и прости люди, кои се дуге бое, и кои то говоре, да она воду и люде у воздухъ одвлачи.

74. А какво є оно око месеца коло?

И оно є родъ дуге, кою одъ испаренія месечна повраћена сяйность причинява. Исто

тако коло они люди, кои су слаби или болесни очію, и око гореће свеће виде.

75. Лети у топле дане какве се матеріе у воздуху скупляю?

Млоге запальиваюће се матеріе; кою учени електріческомъ матеріомъ называю.

76. Таке запальиваюће се матеріе, гди се найвише сакрываю?

У облацыма, кои велику олую доносе.

77. Како се зове она упалѣна и у пламенъ обраћена матеріа?

Муня, коіой обично велика грмлявина и пуцанѣ слѣдуе. — (Има ли зымы муня, и зашто нема?)

78. Кадъ овака муня врло брзо изъ облака севне, шта се онда догодити може?

Онда она съ врло великимъ пуцанѣмъ на землю спада. И то є тако названи громъ, кои као што се већь зна ніе каменъ ни стакло, но найяча сила ватре, кою съ водомъ као и другу ватру гасити треба, а не съ млекомъ, као што прости люди говоре.

79. А шта ћешъ онда рећи, кадъ одъ кога чуешъ, да є нашао громовну стрелицу, кадъ ти таку показао, и казао буде, да є ню у кући противъ грома добро држати?

Я ћу све то за суевѣріе држати, и то веровати нећу, кадъ знамъ шта є громъ.

80. Какву ползу и какву штету одъ севаня муня и грмлявине имамо?

Истина є, да намъ мунѣ и громови кадкадъ штету чине, но ползу намъ млого већу причињаваю.

81. Какву намъ дакле штету овако спадша муня причинява?

Ако она кућу, или какво дрво сгоди, то издроби или упали, и ако животно или човека удари, то онъ или оглуви, или онеми, или нагло умре. Но ово се врло редко и на редки мести сбива.

82. А какву намъ ползу мунѣ и громови причињаваю?

Небесна ова появленія разблажаваю лети угреяни воздухъ, и чисте га одъ нечисти и кужны испаренія; киша пакъ коя свагда у то време обично пада, землю плодоносніомъ твори, него ли заливанѣ ма съ каквомъ другомъ водомъ. И то ніе паметна мисао, да се свакій путъ у време грмлявине Богъ на люде срди.

83. Обтереѣени и ружни облацы и грмлявина, могу ли се съ пуцанѣмъ топова и звонѣнѣмъ растерати?

Немогу. Но звоненѣ може іошъ и опасно быти, и више примѣра имамо, да є громъ у то време у торонъ ударіо, и звонара убіо. Овако звоненѣ найболѣ бы было изоставити, као што є у Аустрійскимъ држевама, по царской заповести већь и забранѣно.

84. Говори се, да се у садашнѣ време и облакъ съ тучомъ растерати може?

Покушенія су учинѣна, но врло съ маломъ ползомъ. Но има тако названи: Предохранителни противъ леда Інштітута, у кои, ко усеве свое запыше, и нешто мало новаца напредъ у тай Інштітутъ плати, и туча случайно ньиве му потуче; томъ сву штету тай Інштітутъ у новцу наплати.

85. А одъ грома можемо ли се сачувати?

Одъ тогъ можемо. Зато су магнетне руде на высокимъ зданіяма и црквама дигнуте. На коіой годь кући и цркви оваки магнетни руда има, ту громъ ударити, и упалити иеможе, но по той гвозденой руды у землю спустисе. И у ону кућу, около кое млого высоки дрва има, громъ ударити неће, но пре ће у кое дрво; єр' высока дрва силу громовну къ себи привлаче. И зато є текъ само полезно и добро око куће дрва садити.

86. На кои начинъ іошъ можемо се мы одъ грома склонити?

Кадъ паметно на себе пазимо, по оной србской пословицы: чувай се и Богъ те чува. А правила, по коима паметно на себе пазити можемо, єсу слѣдующа:

а) Найпре и найпре треба да знамо, колико су одъ насъ громоносни облацы удалѣни. Ако после севаня одма пукне, знакъ є да су обтереѣени облацы врло близу. Ако у истомъ магновенію одма пукне кадъ севне, знакъ є да су намъ обтереѣени облацы надъ главомъ, и тада є заиста вредно бояти се. Ако у исто време, кадъ муня

севне, прстъ твой на біюћу жилу (пулсъ) метешъ, и изброишъ, колико ће ти пути до грмлявине и пуцаня жила ударити, то дознати можешъ, колико су далеко громоносни облацы одъ тебе удалѣни. Ако, знати треба, у времену томъ двадесетъ удараца изброишъ, извѣстанъ си, да є громоносни облакъ на єдну милю одъ тебе удалѣнъ. Ако десетъ изброишъ, полакъ; ако петъ, єдну четвртвь, а ако три или два — облакъ є већь око тебе и опасанъ є. Но зато опетъ нетреба се бояти.

б) Ако бы при непогоды овакой у полю или у путу быо, то ни подъ какво дрво скланяти немой се; єр' громъ у дрва, торонѣ, и у друге узвишене ствари лети. Ни подъ пластъ, камару, навинякъ или подъ крстине у тако време незавлачи се. Но одъ ови на 9—10. корачи удали се. Ако бы аповъ, мотику, српъ, косу, или друго што ма одъ каквогъ метала кодъ тебе имао, све то подалеко одъ тебе остави. И пази, да у овакой прилицы млоги у єдну гомилу нескупите се, но сваки за себе некъ се на страну склони, и ако ко шта има радити, самъ некъ ради. Међу тимъ чувай се да се неозноишъ; єр' зной и свако нагло движеніе силно громъ къ себи привлачи. То исто рѣке, баре, и блатна места творе, одъ кои на сваки начинъ треба ти се удалявати.

в) Ако си кодъ куће, нестой нузъ зыдъ, подъ дымникомъ, кодъ огньишта, кодъ прозора, кодъ пећке, кодъ ступца, нити предъ

врати. У време оваке непогоде, собня врата, или єдно прозора крыло зато є совѣстно отворено држати, да — ако бы случайно громъ у ку ћу ти сгодіо — одъ дыма неугушишъ се.....

г) У кући твоіой недозволявай, да се у овако време ватра у куйны ложи, и дымникъ да ти се дыми; єр' и дымъ врло себи громъ привлачи.

Найпосле, ако бы се око тебе тако жалостанъ случай догодіо, да громъ кога убіе, то такогъ осуђивати немой; єр' є и то блажена смрть, као и ма каква друга.

87. Може ли се напреъ знати, кадъ ће быти кише, ветра, грмљавине, и, т. д.?

На неколико дана може, но на неколико неделя, месецы и година ни на кои начинъ неможе.

88. Но я видимъ, да у календару при свакомъ месецу за сваку четврть предсказую, какво ће време за целу годину напредъ быти; шта ћешъ ми о томъ казати?

То су само нагађаня, коя се на искуству прошавши година осниваю, и коя докъ се єданпутъ случе, десетъ пути преваре. Паметанъ човекъ, што се промене времена тиче, у календаръ нигда загледао небы; єр' зна, да се за то други єстествени и извѣстни знацы налазе.

89. Како се може на неколико дана напредъ дознати, да ће се време променути?

То се најболѣ по барометру познати може. Но осимъ барометра има млого временопредсказателя, између кои неке ћемо овде ставити:

а) Дугу и лепу єсень предсказую: после Дмитрова дна грмлявина, и цветъ на воћкама.

б) Када ласте надъ водомъ пливаю,
И кадъ съ крыли по воды лупаю;
Онда сваки треба да веруе,
Да се кишно време приближуе.

в) Кадъ се гуске и патке купаю,
Лабудови кадъ с' често гнюраю;
И живина када ноге пере,
Киснућемо, у томъ имай вере.

г) Ако жабе ютромъ рано крекећу,
Тад' свободно можешъ рећи, киснућу.

д) Кадъ се зымы мало студень одпусти,
Кадъ су црни свудъ облацы сгуснути;
Нег' друг' мисли и говори как' оће,
Неће снега, но тад' кише быти ће.

е) Када утроба у псета ти брбоће,
Кадъ ти псето твару пасе и штекће;
Врло с' редко догоди,
Да насъ дождъ непооди.

ж) Ако деца ноћу нису спокойна,
Изъ дымника дымъ кадъ иде управо,
У сланику кадъ є теби со влажна,
И кадъ краве стану рикат' свудъ здраво.

Свагда с' (я самь одъ могъ отца то чуо),
Киши надай, и нисамь с' преваріо.

з) При сумрачку кадъ є небо црвено,
Тад' се ветру можешъ надат' извѣстно.

и) Какви намъ се трећи и четврти
Дани новогъ укажу месеца;
Цели месецъ тако време прати.

90. А єси ли кадкодь слушао, гди о змаю говоре?

Слушао самь, и было є времена кадъ самь га се и бояо, кадъ су мы то казивали, да змаєви не само по воздуху лете, но да и люде мотаю, и да ти люди, на кое змай наиђе, свагда болую; но одъ како самь научіо, да змай ништа друго ніе, но летећи по воздуху упалѣни ватрени пaръ, небоимъ га се ни мало, знаюћи да є явленіе то єстества породъ.

91. Но кадъ чуешъ, да у земльи закопани новаца има, и да надъ ньима ватру вићаю, шта онда о томъ судишъ?

И то ништа друго ніе но запалѣни воздухъ. Или є то може быти когодь текъ само у воображенію видіо, или сва ова стварь мож'да се само у измишлѣной лажи состои.

92. Шта є то, кадъ видимъ, да звезда преко неба претрчи, и кадъ кажу утече робъ?

То є горе у воздуху упалѣна воздушна матерія, коя кадъ се упали къ земльи пада,

и оку се нашемъ тако представля, као да є коя између звезда пала. — Но да кадкадъ (и то врло редко) каменѣ изъ воздуха пада, то є осведочено, и то ніе измишленіе.

93. Появленія ова воздушна предсказую ли намъ какво зло?

Сва ова появленія воздушна нити ратъ, нити кугу предсказую; но сва су ова иевини и прости производи єстества.

94. Но при свемъ томъ, ако бы ты ма какво появленіе на небу видіо, кое теби познато небы было, шта бы онда о томъ мисліо?

Небы се бояо, нити бы се плашіо, нити бы какво зло изъ тогъ себи прорицао; но мисліо бы и веровао бы, да подъ божіимъ управленіемъ неможе оно ни людма ни животиньи на шкоду быти.

95. А има ли месецъ, и друге планете на землю нашу какво втеченіе?

Има нешто месецъ, као што се то при приливу и одливу морскомъ и при некимъ болестима осведочава; но ово сасвимъ іошъ извѣстно ніе, и зато намъ о томъ и мислити нетреба.

96. Сва ова появленія небесна сбиваю ли се заиста тако, као што смо мы досадъ учили?

Сва се ова заиста тако, као што смо ій учили, сбиваю. Мудри єстествоиспытательи после дугогъ испытиваня и истраживаня постигли су тайну ову. Они су у єстестве-

ной овой науки у тако совершенство дошли, да и сами млога одъ више назначени небесни появленія направити могу. Знаду они направити кишу, грмлявину, севанѣ муня, громъ, и пр. Дугу н. п. може ма ко начинити, ако єдно опрано чисто округло стакло съ чистомъ водомъ напуни, капке по затвора, и у собы помрчину начини, капакъ єданъ съ оне стране, одъ кудъ сунце упире, пробуши, и стакло съ водомъ у собы предъ томъ ямицомъ држи. И тако се у собы мала прекрасна дуга видити може.

Б) О СВЕТЛОСТИ.

Продуженіе фізіке слѣдуе.

ПРИПѢВИ НА СВАКИЙ ДАНЪ МЕСЕЦА ФЕѴРУАРІА.

1.

Сиротыню твою трп' и сноси,
Буди честанъ, и съ тимъ се поноси.

2.

Ако оно што желимъ немогу
Урадити, я радимъ што могу.

3.

Ако страдашъ ты у правды,
Скорбыти се немой зато;
Єр' злато є свагда злато,
Сакрывено было ма гди.

4.

Осветит' се комъ иигда нетруди,
Пращай свакомъ, свакомъ добаръ буди.

5.

Благороданъ човекъ здраво блиста,
Добаръ, злата сяйніи є чиста.

6.

Чиста совѣсть и спокойна душа,
Миръ мой мени иигда ненаруша.

7.

У твомъ дому лебацъ што се пече,
Сладакъ ти є, ако с' съ зноємъ стече.

8.

Люб'мо с' овде на земльи, и знаймо,
Да є Богу то дѣло угодно.

9.

На дубоки т' изъ срдца гласъ пази,
По той путуй, што т' тай каже стази.

10.

Безпослице непропуштай време,
Лень човекъ є земльи тешко бреме.

11.

Све до смрти ты по правды ради,
Туђе нигда ништа неукради.

12.

Свагда мисли, и знай човекъ да си,
И нигда незаборавляй шта си.

13.

Ако твою неодправляшъ дужность,
И ако те зато гоне,
На другога речи злобне
Непросипай, вечь на твою леньость.

14.

Ил' ако савъ светъ виче на тебе,
Єси л' само ты правъ, честанъ и здравъ?
Зато с' небрин'; ал' пази на себе.

15.

Тай двогубо дае, кои дае,
А стогубо кои одма дае,
Кадъ с' то иште, што онъ самъ милуе.

16.

Добро твори ма коме ти драго,
То є Богу и мило и драго.

17.

У божіемъ светомъ благослову,
Наћешъ себи и срећу и славу.

18.

Нуждань занатъ и лепе науке,
Хлѣбъ намъ даю, а и чести сваке.

19.

Што обећашъ коме да ћешъ дати
Было л' ти младъ или старъ, —
Обећану издай стварь;
Ер' другчіе лажомъ ће те звати.

20.

Што се други съ своимъ горде благомъ,
Ты негледай; већь се брини,

Добродѣтель у мложини
Себ' да стечешъ; а злу буди врагомъ.

21.

Оно што си мисліо,
Да си заслужіо;
Ако ни си добіо,
Съ тимъ несрећанъ ниси;
Но незадоволянъ
Ако с' съ твоіимъ станѣмъ.
Онда си несрећанъ.

22.

Стидльивъ, смиренъ и благообразанъ
Може быти сваки човекъ честанъ.

23.

Найвећу честь заслужи по правды,
Кои пос'о свой найболѣ ради.

24.

Благороднимъ чувство т' твое твори
Не заслуге праотаца твои.

25.

Одъ жалости и туге
Чувай се к'о одъ куге.

26.

Као што се пояче
У земльи гди живишъ ты,

Други люди облаче,
Облачи се такъ и ты;
А не као странъ и туђъ.

27.

Испецы, па рецы.

28.

Боля є самоћа,
Него ли срамота.

СОДЕРЖАНІЕ КНЬИГЕ.

	страна
Февруарій	9
Бука у ручной столицы	11
Родителѣ треба да почитуемо	13
Родителѣ треба да слушамо	15
Тры златне рыбице	17
Зова	19
Съ браћомъ и другови треба се слагати	20
Торокуша девойка	23
Несрећанъ човекъ немора быти неваљо	24
Несташна деца	25
Сожальиванѣ	26
Радость у добротворству	28
Пушка ніе за свакогъ	33
Ништа неможе быти тайно, да небуде кадгодь явно	37
Свагда Бога предъ очима имай	40
Псаломъ дванайсти	41
И псету треба кадкадъ комадъ леба дати	42

страна

Злочинца и ладна вода опари 47
Псаломъ седамдесетъ први 49
Благословъ 51
Лисица и пето 54
Жертва 56
Наплаћено добротворство 58
Казнѣна гордость 63
Данъ деде 76
Господи услыши молитву мою 79
О станю света 81
О воздуху 91
Припѣви на сваки данъ месеца Февруаріа . . . 108

ПРЕНУМЕРАНТИ.

АДА.

Чест. Гд. Гд. Авр. Павловићъ и Стеф. Гайчиновићъ, Пароси; Благород. Гд. Ѳеод. отъ Диванъ, Господинъ Падейскій; Благор. Гд. Лаз. Кривокућа Учит.; Благ. Госпоћа Юліана Манойловићъ; Гд. Геор. Поповићъ Живописацъ и Скупитель. 6

АРАДЪ.

Гд. Ніколай Алексићъ, академ. Молеръ. 1

БАШАИДЪ.

Гд. Стеф. Станковићъ, Трг. и школ. Надзыр. за ученике. 6

БЕЗДИНЪ (Манастыръ).

Высокопречестнѣйшій Господинъ САМУИЛЪ МАШИРЕВИЋЪ, Архімандрітъ Бездинскій, Конс. Темиш., и више Вармеђа Присѣдатель 100 кньига; Пречест. Гд. Гд. Лаз. Адамовићъ. Пар. Семлачкій, Конс. и Вармеђе Арад. Присѣд.; Макс. Карачонъ, Пар. Печканскій; и Конс. Арад. Присѣд.; Вас. отъ Бойторъ, Пар. Печканскій; Преподобнѣйша и Преподобна Господа: Јос. Гаврііловићъ, Игум.; Мак. Славуй, Намест.; Варл. Максимовићъ; Исид. Шпадићъ; Никод. Міоковићъ, Ириней Бинишанъ; Стеф. Губареваць и Арс. Поповићъ, Јеромонаси; Вікт.

Витомировићъ и Нест. Ковачевићъ, Јеродіакони; Благор. Гд. Гд. Вас. отъ Јурковићъ и Ѳеод. Маширевићъ за свое кћери Емилію и Јуліану; Высокоуч. Гд. Сам. Маширевићъ, фил. Слушатель.

116

БЕОГРАДЪ.

Њіово Высокопреосвященство, Высокодостойнѣйшій Господинъ ПЕТАРЪ ЈОАННОВИЋЪ, Архіепископъ Београдскій и целе Сербіе Митрополитъ за добре ученике.

12

БЕОДРА.

Чест. Гд. Авкс. Јоанновићъ, Пар. Беодранскій.

1

БЕЧКЕРЕКЪ ВЕЛИКІЙ.

Чест. Гд. Дан. Стаићъ, Пар. и србскій Песмотворацъ.

1

БОЧАРЪ.

Чест. Гд. Гд. Дим. Новаковићъ и Мих. Стефановићъ, Пароси; Благор. Гд. Христ. Поповићъ, Провизоръ.

3

ВАШАРЕЛЬ.

Пречест. Гд. Пет. Давидовићъ, Парох. Адм., Конс. Арад., и Чанад. Варм. Присѣдатель; Светоз. Давидовићъ, Ђаконъ и Скупитель; Гд. Пав. Георгіевићъ, Трг. и Туторъ за кћерь Александру; Мојс. Мојсићъ, Трг.; Јов. Лотта Трг.; Стеф. Михаиловићъ, Трг. Палот.; Алекс. Михаилооићъ, Тргов. Надлачкій; Госпожа Марта Ђурица за сина Марка.

8

ВАЛКАНЬ.

Чест. Гд. Сим. Поповићъ, Парохъ. 1

ЂАЛА.

Чест. Гд. Гд. Макс. Баићъ, Пар. и Локал. Дирек.; и Жив, Веселиновићъ, Пар.; Геор. Яковлѣвићъ, Ђаконъ; Благор. Мил. Христофоровићъ, Адв. и Бележникъ; Гд. Стеф. Иконићъ, за сина Геор. Несмотворства Слуш.; Ђука Жеравица; Миша Баићъ; Живанъ Поповъ; Милићъ Ђурчићъ, Звонаръ; Макс. Арсикинъ. 10

ЗАГРЕБЪ.

Илирска Читаоница. 1

ЗЕМУНЪ.

Пречест. Гд. Лаз. Савићъ, Протопресвитеръ Земунскій, Конс. Срем. Присѣдатель. 1

КАЊИЖА СТАРА.

Чест. Гд. Алек. Летићъ, Пар.; Благ. Гд. Пет. отъ Мећански; Дим. Нинчићъ, и Люб. Нинчићъ, Куріалисте; Благор. Гд. Жив. Димитріевићъ, Адв.; Поштенор. Гд. Милут. Татићъ, Притеж. Златне Колајне; Лаз. Татићъ, Судія; Ѳеод. Зозукъ и Стеф. Куруцъ Трг.; Пет. Панаотовићъ, Кроячь; Наумъ Марковићъ Звонаръ; Лаз. Поповићъ, Трг. и Скупитель за Илію Јокића Ученика. 12

КАЊИЖА ТУРСКА.

Чест. Гд. Авкс. Кнежевићъ за кћерь Марію; Благород. Гд Христоф. Савићъ, Провизоръ; Благораз. Гд. Дан. Перићъ, Учитель. 3

КАРЛОВО.

Чест. Гд. Дим. Цуцићъ, Парохъ, Высокоуч. Гд. Діон. Груићъ, Бележникъ и Лок. Дирек.; Благораз. Гд. Григ. Јорговићъ I кл. Учит.; Высокоуч. Гд. Вас. Бенићъ, Екон. наука у Кестелю Слушатель и Скупитель; Ник. Цуцићъ, Свр. Логикусъ; Гд. Јов. Павловићъ, мѣст. Судія; Геор. Цуцићъ, Касиръ; Јов. Мажићъ Комес.; Исакъ Белићъ; Пет. Бешлићъ, Трг.; Куз. Јовановићъ, Ћурчія; Јов. Филиповићъ Кроячь; Як. Рацковићъ, кроячъ; Гер. Поповићъ, Земледѣлацъ.

14

КАРЛОВАЦЪ.

Высокопреосвященнѣйшій и Высокодостойнѣйшій Господинъ EVГЕНІЙ ЈОАННОВИЋЪ, правосл. Епіскопъ Карлштадскій; Препод. Гд. Севаст. Илићъ, Игум. Гомир., Конс. Присѣд., и Членъ Франкфурт. Башчованскогъ Дружства; Пречестнѣйша Господа Протопресвитери: Раф. Буниħъ, Плашкій, Притеж. Златне Колайне; Јов. Прица, Корѣничкій; Вас. Лужаићъ, Виличенскій; Спир. Личина, Кобравскій, Притеж. Златне Колайне; и Марко Славнићъ, Глинскій, сви Конс. Присѣдатељи.

7

КИКИНДА ВЕЛИКА.

Пречест. Гд. Вас. отъ Стояновићъ, Протопресвитеръ Велико-Кикинд., Конс. Темиш. и Торон. Варм. Присѣдатель; Преч. Гд Урошъ Трифунацъ, Пар. и Намѣст.; Чест. Гд. Софрон. Јаконићъ, Прот- Капеланъ; Благород. Гд. Лука Кенгелацъ, Бировъ окр. Кикинд., Круга Темишварс. г. н. у. школа Крал. Директоръ, и више Вармеђа Присѣд.; Поштенород. Гд. Геор. Руссъ, Трг. за срб. младежь 20.

24

КРСТУРЪ.

Чест. Гд. Стеф. Айвазъ, Пар.; Благор. Гд. Пет. Поповићъ, Адв.; Высокоуч. Гд. Геор. Айвазъ, Бележникъ; Гд. Млад. Јанчићъ, Касиръ; и Орестій Јанчићъ.

5

МАРТОНОШЪ.

Младићъ Пет. Углѣшинъ, учен. живописаня у Сенты.

1

МЕЛЕНЦЫ.

Благород. Госпоѣа Елисавета Трифунацъ отъ Батфе.

1

МОКРИНЪ.

Чест. Гд. Лаз. Поповићъ, Парохъ за учећу се србску младежь и свое пріятелѣ.

10

НОВО СЕЛО.

Чест. Гд. Гд. Пет. Поповићъ, Јос. Раићъ, и Геор. Ѣуричинъ, Пароси; Геор Шупица, Ѣаконъ; Благор. Гд. Вас. Белянъ, дѣвич. Учит.; Благ. Гд. Евѳ. Јоанновићъ, Пошта; Гд. Стеф. Јоанновићъ, Трг.; Дим. Зафиръ и Јоан. Павловъ, Кроячи; Вас. Радинъ, Песмотвор.; Ник. Дракулићъ ученикъ.

11

ПАДЕЙ.

Чест. Гд. Аркад. Милетићъ, Парохъ; Высокоблагор. Гд. Геор. отъ Диванъ, Господинъ Падейскій.

2

ПЕШТА.

Благород. и Высокоуч. Гд. Ѳеод. Павловићъ, Адв., више Вармеђа Присѣд., више благор. породица Фишкалъ, ревностный Учредникъ Серб. народ. Листа, и Полит. Новина, Секретаръ Матице Сербске и пр.; Высокоуч. Гд. Мих. Павловићъ, II год. права Слуш., и Скупитель; Высокоуч. Гд. Гд. Геор. Станковићъ, Дим, Вукићевићъ и Хар. Јоановићъ I год. права Слуш.; Јоан. Петровићъ I год. Лѣк. Слуш.; Кузм. Влашићъ II год. Землемѣр. Слуш; Алек. Ни-

колићъ и Тим. Атанацковичъ I год. Любомуд. Слуш.; Поштенор. Гд. Сим. Шићаръ, Трг. и Членъ Матице; Гд. Макс. Радивоевићъ, Кроячь за сыиа Ник.; Дим. Томићъ за кћери Рахилу и Катицу; Младић Емиліанъ Марго, Песмотвор. Слуш.; Јоан. Илићъ Грамматиста.

13

ПРИВИНА ГЛАВА (Манастыръ).

Препод. Гд. Гд. Досіе. Поповићъ, Игум.; Ис. Стефановићъ, Викен, Вукайловићъ, Ант. Комленацъ, Лавр. Гавриловићъ, и Θеод. Веселиновићъ, Јеромонаси; Самуилъ Претићъ и Несторъ Перишићъ, Јеродіакони.

8

САНАДЪ.

Чест. Гд. Сава Космановићъ, Пар.; Благор. Госпоћа Софіа Петровићъ, роћ. Войновићъ; Благораз. дћвица Емиліа Илићъ; Благораз. Гд. Игн. Видакъ, Учит.; Гд. Несторъ Надрлянски, Судія; Сава Ерделянъ, Касиръ; Андр. Цвеићъ, Туторъ; Новакъ Тодоровъ и Дим. Животинъ, Пћвци; Пав. Поповъ, Звонаръ; Христ. Илићъ и Сава Јовичинъ, Ученицы.

12

СЕНТА.

Чест. Гд. Тім. Бранковићъ, Пар. за кћери Милицу, Катицу и Евицу; Чест. Гд. Алекс. Николићъ Ђаконъ; Гд. Тома Стаићъ, Поглаваръ; Стеф. Стаићъ, Трг.; Яковъ Крагуевъ, Економъ; Пет. Пилићъ, Живописацъ и Скупитель.

6

СЕГЕДИНЪ.

Пречест. Гд. Павелъ Стаматовићъ, Парохъ, Бачке Конзисторіе и Чонгр. Вармеђе Присед., Учен. Одескогъ Дружства за Повћстницу и Старину Кореспондентни Член; Чест. Гд. Дим. Поповићъ Ђак. и Учит.; Гд. Јоан. Фотти; Гд. Арист. Николићъ II. год. фил. и

Дим. Марковићъ I год. фил. Слуш.; Григ. Цветковићъ Ретор; Алекс. Поповићъ, трг. Спомоћ.; Јов. Дмитрићъ, Звонаръ. — Господичне: Маріа Фотти, Маріа отъ Радишићъ, Марта Перишићъ, Јустина Лотићъ, Анна Радишићъ, Милица Жеравичина, и Милица Павловићъ; Српске школе ученици и ученице: Стеф. Дамяновићъ, Евица Дебелячкій, Милица Дамяновићъ, Марта Хаџи-Тодоровићъ, и Геор. Стойковићъ.

20

СЕКУСИЋЪ.

Чест. Гд. Замф. Микулеску и Мойс. Иштванъ, Пароси. Высокоуч. Гд. Мел. Микулеску, и Јоан. Микулеску, Клиріцы.

4

СИМИКЛУШЪ ВЕЛИКІЙ.

Пречест. Гд. Арсен. Предраговићъ, Протопресв. Чанадскій, и Конс. Темиш. Присѣдатель за учећу се младежь 100 кньига; Чест Гд. Арѳ. Перишићъ, Парохъ, за сынове свое Јоана Јурата, и Павла Филоз. II год. слушателя.

102

СИРИГЪ.

Чест. Гд. Алекс. Поповићъ и Авкс. Поповићъ, Пароси; Яковъ Милетићъ, Судія; Аћимъ Белесліинъ, и Илія Белеснііинъ.

5

СОМБОРЪ.

Пречест. Гд. Вас. Ковачићъ, Протопрез., Бачк. Конз., и Мармарошке Варм Присѣдатель; Пречест. Гд. Аврамъ Максимовићъ, Парохъ, Намест Протопр., Конз. Бачк. Присѣд., и у Иншгит. педаг. Профессоръ.

2

ТЕМИШВАРЪ.

Высокопреосвященнѣйшій и Высокодостойнѣйшій Господинъ ПАНТЕЛЕЙМОНЪ ЖИВКОВИЋЪ,

Правосл. Епіскопъ Темишварскій, 5 книга; Высокопреч. Гд Григ. Киріловићъ, Архім. Сенђур., Конз. Темиш. и више Варм Присѣдатель; Пречест. Гд. Емил. Кенгелацъ, Протосинђелъ; Пречест. Гд. Стеф. Михаловићъ, Протодіак.; Пречест. Гд. Јоан. Васићъ, Протопр. Темишв., и Конз. Присѣдатель; Пречест. Гд. Конст. Груићъ, Протопр. Хасяшки, Конз. Присѣд.; Пречест. Гд. Пав. Влаовићъ, Парохъ Темиш. и Конз. Присѣд.; Высокоуч. Гд. Тім. Петровићъ, Касеперцеп., Высокоуч. Гд. Дим. Тиролъ, Серб. Списатель; Пошт. Гд. Аркад. Пеићъ Трг., и Софр. Груићъ, Грађанинъ.

15

ТИСА-СИМИКЛУШЪ.

Чест. Гд. Геор. Бановићъ и Стеф. Фиређх ан Пароси; Гд. Гавр. Живићъ, Бировъ.

3

ЦРНА БАРА.

Чест. Гд. Новакъ Стефановићъ, парохъ.

1

ЧОКА.

Благород. Гд. Јов. Кошћанфалваи Кошћанъ, Торон. Варм. Ешкутъ, и Почест. Солгабировъ.

1

ШАБАЦЪ.

Пречест. Гд. Јов. Павловићъ, Протопр. Шаб., и конз. Шаб. Присѣд.; Пречест. Гд. Игн. Васићъ, Пар. и Намест.; Чест. Гд. Мат. Станићъ, Ђаконъ и Учит.; Благор. Гд. Гд. Сава Поповићъ, Членъ Суда Шабач.; Дам. Маринковићъ I Грам. Профес.; Стоянъ Обрадовићъ, Писаръ Начал Шаб.; Мил. Петровићъ, Писаръ Поцер.; Рад. Милованчевићъ, Писаръ Мачванскій.

9

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД

